

ΙΔΡΥΘΗΚΕ ΣΤΑ 1903

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ-ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΚΑΘΕ ΜΗΝΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΠΑΝΟΣ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΩΣΤΑΣ ΚΟΝΤΟΣ :	Ἄπὸ τὰ «Τραγοῦδια τοῦ Χωριάτη»
ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ :	Γιὰ τὴ νέα Ἑλληνικὴ ποίηση.
ΜΑΡΙΑ ΖΑΜΠΑ :	Τετράστιχα.
ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ :	Τὰ ἑκατόχρονα στὴ Λογοτεχνία μας.
ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΣΠΑΤΑΛΑΣ :	Στιχουργικὰ παράδοξα.
Ω.— :	Γύρω στὸν Ψυχάρη.
ΛΙΑΝ ΙΑΚΩΒΙΔΗ :	Μισεμὸς.
ΠΑΝΟΣ ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ :	Πίνουμε καὶ σπᾶμε...
ΔΗΜ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ :	Θυμοῦλα.
ΣΙΤΣΑ ΚΑΡΑ-ΙΣΚΑΚΗ :	Ὁ Χάμισον στὴν ἰδιαιτέρη τοῦ ζοῦ.
Μ. ΦΙΛΗΝΤΑΣ :	Χατζηδάκη ἔλεγχος.
Ι. ΣΤΑΜΝΟΠΟΥΛΟΣ :	Πανουργιάς.
ΑΛΒΕ. ΣΤΑ-Ι.ΝΜΕΤΖ :	Ρεαλισμὸς καὶ Ρεμάξ.
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΖΩΗ :	Φαινόμενα καὶ Πράγματα.—Μεσαιωνισμοί.—Μεταφραστικὸς Διαγωνισμός.—Νέα Βιβλία.—Ἐπιγράμματα.—Ὅ,τι θέλετε —Τί γράφουν οἱ ἄλλοι.—Χωρὶς Γραμματόσημο.

8

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Γ'. ΧΡΟΝΟΣ ΚΒ'

ΤΕΥΧΟΣ 8 (793)

ΜΑΗΣ 1930

ΤΟ ΤΕΥΧΟΣ

ΔΡΧ. 5-

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΚΑΘΕ ΜΗΝΑ

ΙΔΡΥΤΗΣ: Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ
(1903-1922)

ΕΚΔΟΤΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΠΑΝΟΣ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΔΙΔΥΜΟΥ 36 ΑΘΗΝΑ

Εμβάσματα και ό,τι σχετικό με την ύλη προς τη Δση του Νομαᾶ.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

- Για την Ελλάδα Δραχμές 100
- Για την Αγγλία Σελλίνα 10
- Αίγυπτο και Κύπρος
- Για την Αμερική Δολλάρια 3
- Και για τ' άλλα μέρη ανάλογα
- (60 φράγκα για τη Γαλλία κ.τ.λ.)
- Το τεύχος για το εξωτερικό
- 1 σελλίνο ή 30 σέντες.
- Η συνδρομή πάντα για ένα χρόνο, προπληρωμένη.
- Τέλειογράφα δεν επιστρέφονται.

ΤΙ ΓΡΑΦΟΥΝ ΟΙ ΑΛΛΟΙ

“Ο ΝΟΥΜΑΣ,” ΣΤΗΝ ΑΜΕΡΙΚΗ

Εἰς τὰ Γραφεῖά μας ἔφθασε καὶ τὸ πέμπτον φύλλον τοῦ ἐπανεκδοθέντος «Νουμᾶ» τῶν Ἀθηναίων. Γεμάτο, ὅπως καὶ τὰ προηγούμενα, ἀπὸ διαλεκτῆ ὕλης, τὴν πῦρ ξεκοσκινισμένη ὕλη. Τὸ ὄνομά του εἶναι δεμένο μετὰ τὴν Ἑλληνικὴ φιλολογία πολλὰ τώρα χρόνια. Εἶναι τὸ περιοδικὸ ποὺ προκάλεσε τὴ νεώτερη γλῶσσά μας νὰ πάρῃ φόρμα, καὶ ζωντάνεψε ἕναν ἀγῶνα, ποὺ κανεὶς δὲν τολμοῦσε οὔτε καὶ μποροῦσε νὰ καταπιασθῆ. Ὅταν περνοῦν οἱ ἀγῶνες καὶ παύουν οἱ πνευματικὲς μάχες, ὅπως καὶ τὸ μυαλό, ἔτσι καὶ τὴ γλῶσσα τὴν πᾶνει ἕνα εἶδος μούχλας, ποὺ σιγά, σιγά τὴν κάνει ἀχρηστῆ. Ὁ «Νουμᾶς» μετὰ ἕνα γκρουπ ἀπὸ δυνατὰς φιλολογικὰς φυσιογνωμίας, τὴν ἐλευθέρωσαν ἀπὸ τὴν ἀνία, ἔδωξαν τὴ λάσπη ποὺ ἔφραζε τὸ λαιμὸ τῆς φιλίας καὶ ἄφησαν τὸ κρασί, τὸ

νόημα δηλ., νὰ τρέξῃ καὶ νὰ μορφωθῆ μετὰ πνευματικὴ κίνηση στὸν τόπο μας, ποὺ ἡ ἔλλειψη τοῦ σχολείου καὶ ἀνώτερης μόρφωσης τὴν κρατοῦσε δεμένη.

Ὁ «Νουμᾶς» εἶναι ὁ πολεμιστὴς τῶν τύπων, ποὺ τοὺς χτύπησε, μετὰ σὺν καλὸς πολεμιστῆς, προφύλαξε τὴν καρδίαν. Ἐτσι ἐβγήκε ἐλαμπικαρισμένος ὁ Ἑλληνικὸς στίχος, μίλησε ὁ ποιητὴς στὴ μάννα τὴ φύση μετὰ τὴ γλῶσσά της, καὶ ὁ ἐπίσημος ὁμιλητὴς, φρόντισε νὰ μικρύνῃ τὰ σχήματα, γὰρ νὰ περιορισθῆ στὸ ζουμί, στὴν ἔννοια.

Στὴ δευτέρῃ του περιόδῳ ὁ Νουμᾶς, μᾶς ἔρχεται μετανάστῃς στὴν Ἀμερικὴν. Δὲ θάταν ἄσχημο γὰρ κείνους ποὺ ἀσχολοῦνται μετὰ τὴν φιλολογία καὶ ἀρέσκονται νὰ παρακολουθοῦν τὴν πνευματικὴν κίνηση τοῦ τόπου νὰ τὸν φιλοξενήσουν στὸ σπίτι τους. Μέσα στὸ «Νουμᾶ» γράφουνε ὅλοι οἱ ἀναγνωρισμένοι παράγοντες τῆς πνευματικῆς ζωῆς τῆς Ἑλλάδος. Στὸ Κληβελανὸ πωλεῖται εἰς τὸ Βιβλιοπωλεῖον «Πᾶν», τοῦ κ. Νίραρη, 1011 BOLIVAR RD.

Ἐφημ. «Μέντωρ»-Cleveland-Ohio

ΣΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΤΟΥ "ΝΟΥΜΑ", ΥΠΑΡΧΟΥΝΕ ΤΑ ΠΑΡΑΚΑΤΩ ΒΙΒΛΙΑ

- ΠΑΝΟΥ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ: «Ἡ Ζωὴ ποὺ πέρασε ..» (Διηγήματα) . . . Δραχ. 20.—
- ΓΕΡΑΣΙΜΟΥ ΣΠΑΤΑΛΑ: «Ὁ βίος μιάς ψυχῆς» (Ποιήματα) . . . » 20.—
- Β. ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΤΗ: «Ὁ Ἀκούμας» (Νουβέλλα) . . . » 15.—
- ΑΗΜ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ: «Ὁ Προφητικὸς» (Κριτικὴ ἀνάλυση) . . . » 5.—
- Κ. Μ. ΜΙΧΑΗΛΙΔΗ: «Ἀργύρης Ἐφταλιώτης» (Ἡ ζωὴ του καὶ τὸ ἔργο του) » 7.—

Στέλνονται ἐλεύθερα ἀπὸ ταχυδρομικὰ σὲ ὅποιον ἐμβάσει τὸ ἀντίτιμο.

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΤΕΥΧΟΣ 8 (793) ΜΑΗΣ 1930

ΑΠΟ "ΤΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΟΥ ΧΩΡΙΑΤΗ,,

ΔΡΑΓΑΤΗΣ

Μέρα φεγγαρι λαγαρό
και λέω γλιστρούν στη γης τα ούρανια.
"Ανοιξ' τα. Πλάστη μου, να δώ
τοῦ πρόσωπού σου τὴν περιφάνια.

Μές στο βραχνά το πὸ βαρύ,
πῶχει τὸ χνοῦδι τῆς γαλήνης,
μόνοι ἀγρυπνοῦμε ἐγὼ και Σὺ,
τ' ἀγρίμα κ' οἱ ἔννιες, πὸν μᾶς δίνεις.

Ἄκουο πὸς ἔρχεται τὸ φῶς,
νάθω τὴ δροσο νὰ γενιέται.
γρικὸ πὸν ὀμαίξει κὶ ὁ καρπὸς
κὶ ὁ πόνος, πὸν φτεροκοπιέται.

Μά, ἤλιε, τὸ μάτι εἶναι θαμπό.
δροσιά τὴν ἔννια μου δὲ σβένεις,
καρπὲ ἄλλον, δὲ θὰ σὲ γευτώ
καὶ μόνο ἐσύ, Πόνε, μοῦ μένεις.

Τὸ σπῆτι μου ἄδεια αἰτοφωλιά
γυναῖκιο χέρι τοῦ εἶναι ξένο
κὶ ἀπ' τὰ παιδιὰ μου ἔρημη χαρὶ.
τὴ θύμησή τους ν' ἀνεσαίνω.

Θεέ, και στὸν ὕπνο, ὡς λέω νὰ βρῶ
τῶν πόθων μου τὴν παρηγόρια,
μένουμε πάλι ἔμεῖς οἱ δυὸ
τόσο ἀντικρὸ και τόσο χώρια.

ΖΕΥΓΑΣ

Ἡ αἰγὴ μαργαριτῶρι στὸ λαμπρὸ
σφρατίζει τοῦ κόσμου,
κὶ ὁ οὐρανὸς δροσοστάλα· και παρῶ
θὰ στάζει ἐντὸς μου.

Κὶ ἂν δὲ Σὲ βλέπω, ἡ ἀνάσα Σου κυλάει.
Θεέ μου, ὡς ἐμένα
τὸ στήθος μου ὡς τὸν κόμπο τοῦ φωταίει,
πλαταίνει ὀλοένα.

Σὰ φταίξιμος τ' ἀφούτο γῶμα ἰθρεῖ
καὶ σκάει σὰ ρόδι.

Ἰαῖά σου ἀλέτρι μου ἀκούραστο, και σὺ,
κάθε μου βόδι.

Στὴν πόλη ἄς ζοῦν σὲ γρίσα και βρομιές
οἱ παραλήδες
κὶ ἄς τοῖς φυλάγουν οἱ ὄχτροιες κ' οἱ ὀκνήες
κ' οἱ στανρωτῆδες.

Λάμπει στοῦ ἰδρού μου ἐμὲ κάθε σταλιά
τοῦ Μιῆ τὸ χρῆσος·
συντρόφοι μου τὰ ζᾶ και τὰ πουλιά
κὶ ἀγγέλοι, ἀνάσως.

Κὶ ὡς τὴν χαμπάνα ἀκούω, μοῦ λέει ὁ νοῦς
κ' ἡ ἀπλή μου γνώση
πὸς κὶ ὁ Χριστὸς κινῆει μὲ τοῖς ἀχοῦς
νὰ μ' ἀνταμῶσει.

ΞΥΛΟΚΟΠΟΣ

Χτίπα τσεκούρι μου ἄξιο, δίχως νὰ νογᾶς
κὶ ἄς λέγουν ἄλλοι
πὸς μὲ τ' ἀλέτρι σ' ἔπλασε και σὲ ὁ γαλικῶς
ἀπ' τὸ ἴδιο ἀτσάλι.

Στὸν πεῦκο κὶ ἂν ἡ ζήση μου περιπλεχτά
σὰν κλῆμα ἀνέβη,
προσταίξει ἡ πείνα κὶ ὄνειρο, χίρη, δροσά,
γχορμαίει και ρεύει.

Ἐέσκισε ὁ χτύπος τὴν κρουστή σιωπὴ και πάει
στῆς γῆς τὰ βύθη,
μὰ πίσω οἱ βράχοι τὸν πετοῦν και μοῦ τρυπαίει
βέλος τὰ στήθη.

Τύχη πονοῦν και τ' ἄψυχα και σεῖ ζωῆς
πνέμα τὰ κλώνα...
Ἡῶς μὲ τῶν φύλλων μὲ κεντοῦν τῆς σιλλογῆς
τ' ἄδρᾶ βελόνια.

Σείνεται ὁ πεῦκος σίφυλλος, σὰν τίς ψιγῆς
πὸν δέρνει τ' ἄχτι
και λέω, κατῆρα του ὡς τὰ ξύλα κ' οἱ δραχμῆς
νὰ γίνων σιάχτη.

Σείνεται ὁ πεῦκος σίφυλλος, και μιὰ φωλιά
τινάχτη χάμου,
ἔτσι ἄδεια κ' ἔτσι στορογγυλή σὰ μιὰ καρδιά,
σὰν τὴν καρδιά μου.

ΚΩΣΤΑΣ ΚΟΝΤΟΣ

ΓΙΑ ΤΗ ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

[Με την ευκαιρία της εκατονταετηρίδας της ελληνικής ανεξαρτησίας το «Ελληνικό Ώδειο» διωγράνωσε στην αίθουσα του φιλολογικού συλλόγου «Παρνασσού» δύο ποιητικές γιορτές, τη μία απογευματινή Σάββατο 5 του Απριλίου 1980 και την άλλη πρωινή 13 του Απριλίου 1980, Κυριακή των Βαΐων, με το σκοπό να δείξει την πρόοδο που η νέα λυρική μας ποίηση έκανε τα τελευταία χρόνια. Στην πρώτη φιλολογική απογευματινή μίλησε ο ποιητής Αθάνης για το έργο των συγχρόνων ποιητών Δάφνη, Ρίγα Γκόλφη, Ουράνη, Σπεράντζα και Καρυωτάκη και η καθηγήτρια της άπαγγελίας κ. Τζούλια Αμπελά-Τερέντσιο, μαζί με τις πιο διαλεχτές μαθήτριές της άπαγγείλανε τα πιο χαρακτηριστικά ποιήματα των ποιητών αυτών. Στη δεύτερη φιλολογική πρωινή ο ποιητής Ρίγας Γκόλφης έκανε την παρακάτω εισήγηση για τους ποιητές Λαύρα, Καρθαίλο, Αθάνη και την ποιήτρια Μαρία Πολυδούρη και άκολούθησε άπαγγελία από την κ. Τερέντσιο με τις μαθήτριές της.

Ο Γκόλφης με την όμιλία του δεν έκανε καθαντό κριτική, μά έδωσε μονάχα άλλους χαρακτηρισμούς και ξεχώρισε τα γνωρίσματα του καθενός. Βέβαια στον κύκλο του δεν μπόρεσαν να χωρέσουν και άλλοι νεότεροι άξιοι ποιητές, καθώς ο Βάρναλης, ο Κυριαζής, η Μυρτιώτισσα, ο Σταταλάς, ο Θ. Σταύρου, ο Κουκούλας κλπ. Άς έλλισουμε πως θα δοθεί νέα ευκαιρία για να γνωριστεί πλατύτερα η λυρική μας ποίηση των νεότερων χρόνων].

Η σημερινή συγκέντρωση, κυρίες και κύριοι, έχει σκοπό το παρουσίασμα, με την τέχνη της άπαγγελίας, μουσικών από τους νέους, τους σύγχρονους νεοέλληνες τεχνίτες του σίχου, που αν και είναι γνωστοί στους κύκλους των άσχολημένων με τα γράμματα, όμως το πολύ κοινό δεν τους έχει ακόμα προσέξει κ' έχτιμήσει.

Η νέα μας λυρική ποίηση, τα τελευταία χρόνια, δυνάμωσε, άνοιξε τα φτερά της, πέταξε σε ουρανοί άνοιχτούς κι αντίκρισε πλατιούς ορίζοντες. Άγάλια άγάλια, μά πάντα σταθερά, κατώρθωσε να ύψωθεί από τους κοινούς, χιλιοπατημένους και καθιερωμένους δρόμους και να χαράξει μία καινούργια γραμμή που είναι πολύ άξιοσημείωτη.

Έτσι η λυρική μας ποίηση λυτρωμένη, λευτερωμένη, ξαναβρήκε το δρόμο της άρχαίας άδερφής της.

Ο Άλκαϊός, ο Άνακρέοντας, ο Άλκαίμν, η Σαπφώ, κι ακόμα ο Θεόκριτος, ο Καλλίμαχος, ο Λυκόφρονας, ο Μελέαγρος, ξαναγεννιούνται στην ίδια γη και ξανααλλάζουνε τ' ανθρώπινα αιώνια αίστιματα. Κι αν δεν προτέξει κανείς το διάστημα των αιώνων που πέρασε, θάλεγε πως η σημερινή μας ποίηση, όσο κι αν είναι συγχρονισμένη, όσο κι αν είναι ξεπρασμένη από τη νεώτερη πνευματικότητα, μένει όμως μία ποίηση με τον καθαρό ελληνικό χαρα-

κτήρα της, που αντίκριζουμε μέσα της τα δικά μας γαλάζια και πράσινα χρώματα, χρυσωμένα με του μεσημβρινού μας ήλιου τες χαρουμενες άχτίδες, τη δική μας άστροφεγγιά κι όταν ακόμα σκοτάδι ξαπλώνεται στο νοί και στην ψυχή του ποιητή.

Δέ λέμε και δεν ύποστηρίζουμε βέβαια πως φτάσαμ σε άκμή, πως συντέλασαμ θαύματα. Μά ό,τι έγινε πρέπει να το παρακολοθήσουμε, να το ξεγηγήσουμε, για να το τόνώσουμε και το δικαιώσουμε.

Κι αυτό το γνώρισμα, αυτή την ξεήγηση μάς τη χαράζει, μαζί με άλλα, και η τέχνη της άπαγγέλας. Το ποίημα, θάλεγα, κύριο προορισμό έχει για ν' άκούεται, να ζωντανεύεται με τη φωνή. Όταν είστε σκυμένος, βυθισμένος σε άνάγνωση και παίρνετε συγκινημένος το νόημα, την ούσα της ποιητικής σκέψης, αιστάνεστε έξαφνα, κίτι που σας άρέσει πολύ, να το διαβάσετε δυνατά, να το άκούσετε με τα ίδια σας αυτιά, να του δώσετε τον παλμό και τη ζωντάνια που κλείνει μέσα του το καλλιτέχνημα. Αυτό είναι η άπαγγελία. Και η καλή άπαγγελία που ξεγγεί το νόημα, που βαθύνει σ' αυτό, που χρωματίζει τη λέξη, τη φράση, που δίνει την έναλλαγή του τόνου στο δημιουργημα του ποιητή, είναι μία άπόλαυση από τις πιο ύπέροχες. Κι ο πιο άμουσος, άκούγοντας το ποίημα, σάν της καρδιάς και της ψυχής το άνάβρυσμα, άναβαφτισμένο στην όμορφιά του ζωντανού λόγου, το νομίζει σά δικό του μέσα στη θέρμη της άνάστασης που το έμψυχώνει. Ό,τι παλιό, ό,τι λησμονημένο, ό,τι θαμένο στα βάθη της ύπαρξής του παίρνει ξανά τη λάμψη και τη φωτιά της θέλας έκεινης στιγμής της ποιητικής δημιουργίας.

Έλεπε πως η ποιητική τέχνη είναι το κορύφωμα των τεχνών, γιατί μπορεί και κλείνει αυτή μόνη τα στοιχεία όλα τα καλλιτεχνικά. Μας παρασταίνει τα έσωτερικά αίστιματα με το μεγαλείο της άρχιτεχτονικής, με τη δύναμη της γλυπτικής, με την πλαστικότητα της ζωγραφικής και με τη γλυκύτητα της μουσικής. Μά περισσότερο η άπαγγελία είναι η μουσική του λόγου. Καί το ποίημα πηγή του έχει το τραγούδι. Τα μέσα λοιπόν που μεταχειρίζεται η μουσική για την έκφρασή της, μπορούμε άξιόλογα και κατ' άναλογία να τα ταιριάσουμε στην άπαγγελία. Το ρυθμό και το χρόνο με τις πολυπόικιλες έναλλαγές του, τον τόνο με τες διαφορές του, ακόμα την τόσο ύποβλητική παύση... Και όμως με όλ' αυτά η άπαγγέλα στέκεται σάν ξεχωριστή τέχνη. Έχει τα δικά της μουσικά, τες ιδιαίτερες δυσκολίες της. Το να ζωντανέψετε ένα ποίημα, είναι πολύ άλιώτιχο από το να παραστήσετε ένα διάλογο σε θεατρικό έργο. Άλλο της σκηνης ή κουβέντα, ή φυσικότητα κ' η άληθοφάνειά της

κι άλλο ή εμπύχωση τής μουσικής σκέψης του ποιητή σ' ένα λιγικό κομμάτι. Η υποκειτική τέχνη εκεί κριαραχτεί, μιά εδω συντρέχει ένα μόνο στοιχείο: ή εξήγηση τής έννοιας του ποιητικού κεμένου, με το χρώμα, με το χαρακτήρα, με τον τόνο που θα του δώσετε τη στιγμή που θα το απαγγείλετε για να νιώση ο ακροατής και τις πιο λεπτες αισθητικές παραλλαγές στο σύνολο και στα καθέκαστα. Τόσο λίγο μιά και τόσο πολύ.

Αυτές τις αισθητικές παραλλαγές μιάς τις χαρίζει τόσο συχνά ο ποιητής Λαύρας, που αντιπροσωπεύει την ήθογραφική, να ποιήσε, ποίηση στα νέα μας χρόνια. Ο ποιητής που τραγούδησε με χάρη και κομψότητα τους λαϊκούς θρύλους, τις ελληνικές βίλασσες, τα χωριά, τους κάμπους, το άνθισμα τής άνοιξης και που με τη μελαγχολική του λύρα μιάς ξύπνησε στα βάθη του είναι μιάς με νοσταλγική επιθυμία για τις χαμένες ετυχίες και τις αγνώριστες χαρές τής πρώτης μας ζωής.

Ο στίχος του Λάουρα όσο λιτός, απλός, αγαθός κι αν είναι τόσο μιάς δίνει μιάς τρυφερόη, απλή φρονική νότα που υποβάλλει τη συγκίνηση και την παιητικότητα. Ο γλυκός του σολός βράζει άμεσως αντίπαυση στην εσωτερή μιάς λυρική διάθεση και ξυπνά την ήχώ τριγύρω μιάς όσο κι αν είναι σβησμένη, όσο κι αν είναι κοιμισμένη σε βήθος μακρόχρονο. Ο ποιητής έχει φιλοσοφήσει τη ζωή, έχει ξεδιαλέξει τα έννοια από την πραγματικότητα, έχει νιώσει την αξία τής ζωικής χαράς και την ουσία του πόνου, και ποθει να πετάξη ψηλά, για να ιδή από κει τον άνθρωπο κυλωμένο, ήλυσοδεμένο μέυα στην κρύα παράδοση και τη σκληριά, για να του ταλανίση την τύχη και να του μοιολογήση τη δυστυχία. Δεν προχωρεί βέβαια, δεν όνειρεύεται, δεν ψάλλει το λυτρωμό του ανθρώπου, μιάς τον ποθει, τονε λαχταρά, τον ελπίζει. Κ' έτσι ή μελαγχολική του διάθεση, δε μένει σε σφραγίδα τελειωτική τής μούσας του, μιάς σαν κάτι διαβατικό, που εκεί στηρίζεται ο ποιητής για να παρατηρήση το γύρω τον κόσμο, ν' άγναντέψη τον όριζοντα, να βρειστη στη θάλασσα τής ψυχής που τα αιστήματα όλοένα την άεροκραμίζουν.

Σχετική με την ποίηση του Λάουρα σε μερικά, μιάς και σε άλλα τόσο διαφορετική του Καρθαίου ή λύρα, που συνταιριάζει την πραγματικότητα τής ζωής με τη φιλοσοφική σκέψη. Η διάθεσή του είναι πάντα ήρεμη. Ένώ παρατηρεί τον κόσμο ψυχραμα κι αντικειμενικά, πάντα στο βάθος διακρίνει κανείς μιάς ξεκαρπική αισθαντικότητα. Στο τραγούδι του προσπαθεί να περιλάβει μιάς χροιά κ' ένα παιγνίδισμα, μιάς κάτω απ' όλα αυτά τι μεγάλη πίκρα διάχρη για την άχάριστη ζωή, τι άπογοήτευση και πόση έγκαρτέρηση!

Ο Καρθαίος είναι πεσιμιστής και τον πεσιμισμό του αυτό θέλει να τον πνίξη, να τον άφανιση γιατί του χαλά την άπόλαψη τής

ζωής. Αυτή είναι ή κεντρική ιδέα που κατέχει την ποίησή του. Έδω ή ζωή γελά και χαίρεται, μιάς δίνεται όλη δική μας, την κυνηγούμε, άνοίγουμε τα χέρια να την πιάσουμε, να τη σφίξουμε στην άγκαλιά μας. Κι όμως παντοτεινά μιάς ξεφεύγει. Κάτι θλιβερό, κάτι μοιραίο μιάς κάνει να μην μπορούμε να πραγματοποιήσουμε ό,τι θέλουμε και λαχταρούμε με τόσο πόθο φλογερό. Κ' έρχεται ή αντίδραση. Μιάς φορά λοιπόν που ή ζωή μιάς κρύβει τόση πίκρα, τόσα βάσανα και μιάς έτοιμάζει τέλος άθλιο, ως τη χαρούμε, ως τη γλεντήσουμε όσο παίρνει.

Κράξε λαγούτα και βιολιά και γέμισ' το ποτήρι, τραγούδι οι πόνοι να γενούν κ' οι θλίψες πανηγύρι.

Και όμως ή ποίηση αυτή του Καρθαίου, πόσο μιάς λυτρώνει τη μελαγχολία! Άγναντεύει τον κόσμο με μάτι λοξό, ειρωνικό κ' έτσι τα αιστήματα τής ματαιότητας και τής φθοράς που ψάλλει, παίρνουνε για μιάς ένα τόνο φυσικό και πεπωμένο και με το κρυμένο του χρομόμο σκορπίζει γαλήνη μέσα στην ψυχή μας. Η μούσα του Καρθαίου είναι τετράγωνη, βαριά, ρεαλιστική. Δε θέλει τους πολύπλοκους δρόμους και τις στενές στράτες και δεν ξαίρει τα φραστικά ίσοζυγίσματα και τις δεξιοτεχνες ίσοροπίες. Προπατά στερεά, γνωρίζει που βαδίζει κι απλώνεται σε διάστημα που μπορεί κ' έχει τη δύναμη να το περάση. Ο Καρθαίος ποτίζει, τον ποιητικό του κήπο με γνώση και σοφία, κ' έτσι τάνθη του είναι συχνά πολύχρωμα και πολυεύαδα.

(Στο έρχόμενο το τέλος)

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

ΤΕΤΡΑΣΤΙΧΑ

Έσταυρωμένη μου γλωμέ, Κυθήρεια εσύ λαμπρή!
Άγαπημένοι μου θεοί, το ίδιο κ' οι δυό ήεροί!
Μαρξός στάσπρο τάγαμα τής μιάς, στού άλλου τη
δέεται ή ψυχή μου σ' έσταση... Ω Πόνε κι ώ
[ζουραφιά,
[Όμορφιά!

***

Κάτω απ' τον άπειρο ούρανο στον κάμπο σαν βρεθώ,
μακρὰ απ' τον κόσμο, άγνότερη τη νιώθω την
[ψυχή μου,
μιάς πως άλλος είναι κακοί μπορώ να θυμηθώ...

***

Με όση λαχτάρα εγώ ποθώ του Χάρου την άγκάλη
με τόσο πάθος τη ζωή τη νοσταλγώ και πάλη.
Την πλάνα και γλυκιά ζωή, ξανά που την πιστεύω,
ξεχνώντας, πως το θάνατο με κάνει να γυρεύω.

***

Ω ήλιε μου, σαν το φυτό που θρέφεται απ' το
[φως σου,
ήχιρταγα ως στις ρίζες του βαθιά και το χωριό,
έτσι ή ψυχή μου απέρμα σου, κι άθάνατος άνθός σου,
διπλά σε κι ως τα βάθη της σε πίνει τα κρυφά.

***

Σάν τάτι, έτσι την άνοιξη, το νέο που καιπάζει
έτσι ο καλός μου όλος χαρά κι όλος όρημ προβαίνει.
Σάν χήτη τα πυρόξανθα μαλλιά του άνατινάξει
και τον άγέρα τής ζωής άχόρταγα άνασαινει.

ΜΑΡΙΑ ΖΑΜΠΑ

ΤΑ ΕΚΑΤΟΧΡΟΝΑ ΣΤΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΜΑΣ

Ἡ ἐπαύριο τοῦ 21 εὔρισε τὸ ἔθνος ψυχικὰ κουρασμένο. Οἱ μεγάλες ἐλπίδες εἶχανε διαλυθῆ, τὸ ὄνειρο μᾶς μεγάλης Ἑλλάδας μὲ κέντρο τὴν Ἁγία Σοφία εἶχε σβῆσει σκοραρίζοντας στὶς ψυχὰς μὰ τραγικὴ ἀπογοήτευση. Τὸ κράτος ποὺ βγήκε ἀπὸ τὴν ἐπανάσταση εἶτανε τόσο μικρό, τόσο ἀσφυχτικὰ περιορισμένο, τόσο διαφορετικὸ ἀπὸ ὅ,τι τὸ εἶχανε ὀνειρευτεῖ οἱ ἐπαναστάτες τοῦ 21. Πῶς θὰ μπορούσε νὰ ζήσει καὶ νὰ προκόψῃ ἕνα τέτοιο μικροσκοπικὸν κράτος; Καὶ τὸ σπουδαιότερον πῶς θὰ μπορούσε νὰ ἀνταποκριθῆ στὶς δίκαιες βέβαια ἀξιώσεις αὐτῶν ποὺ τὸ δημιουργήσανε; Οἱ ἀνθρώποι αὐτοὶ εἶχανε ὁμολογουμένως καταστραφῆ καὶ τώρα μὲ τὸ δίκιο τους περιμένανε μιὰν ἀνίλογοι οἰκονομικὴ ἱκανοποίηση. Ὁ ἕνας ἀποζημίωση, ὁ ἄλλος μὴ δέση. Μὰ ἕνα κράτος μὲ τόσο ἀσφυχτικὰ σύνορα, μὲ τόσο λίγα ἔθνη εἰσοδήματα πῶς νὰ ἱκανοποιήσῃ ὅλα αὐτὰ τὰ πλήθη τῶν πεινασμένων ποὺ φωνάζανε ζητώντας τὸ δίκιο τους; Στὴν ψυχικὴ ἀπογοήτευση προστέθηκε τώρα καὶ ἡ οικονομικὴ. Αὐτὸ εἶναι λοιπὸν τὸ κράτος ποὺ ὀνειρευτήκαμε, αὐτὴ εἶναι ἡ λευτεριά πρὸς λαχταρούσαμε; Γιατί ἄς μὴν εἴμαστε ρομαντικοί. Ὅλες οἱ ιδέες στὸ τέλος μεταγράφονται σὲ μιὰν ἱκανοποίησι ψυχικὴν γὰρ τὸν ἕναν, οἰκονομικὴν γὰρ τὸν ἄλλον. Ὑστερα ἀπὸ τὸν ἀγῶνα πρέπει νὰ ῥθῆ ἡ ἱκανοποίησι ἀλλῶς ἢ ψυχὴν γιομίζει ἀπογοήτευση. Βγάλτε ἀπὸ τὸ χριστιανικὸν τὴν ἰδέαν τῆς ἀνταμοιβῆς· στὴν ἄλλη ζωὴ ποὺ πιστεύει, ἀπὸ τὸν πατριώτη τὴν ἰδέαν πῶς μέσα στὸ καλύτερον κράτος θὰ ἰδῆ τὴν οἰκονομικὴν του προκοπὴν, ἀπὸ τὸν ἐργάτη τὴν ἰδέαν ὅτι μέσα στὸ δικὸν του κράτος θὰ χαρῆ τὴ δικαιοσύνην ποὺ θὰ τοῦ ἐπιτρέψῃ νὰ ζήσει καὶ αὐτὸς σὰν ἄνθρωπος, βγάλτε ὅλα αὐτὰ καὶ θὰ ἰδῆτε τίς ψυχὰς νὰ μαραζινοῦνται καὶ νὰ σβύθουνε ἀπογοητευμένες.

Ἔτσι βλέπουμε καὶ τὸ ἐθνικιστικὸν μᾶς ἰδανικόν. μόλις χιτίζεται τὸ κράτος, νὰ ξεθινμαίνη. Ὁ Σολωμὸς ποὺ μὲ τὴν λύρα του δὲν μπόρεσε νὰ θεομάνῃ τὴν ψυχὴν τοῦ ἔθνους, σιωπᾷ. Ὁ Βαλαωρίτης σκοραρίζει τοὺς ποιητικούς του μέδρους χωρὶς νὰ σγαυῆ πᾶς κανέναν, οἱ Σοῦτσοι συνταγματολογοῦν μὲ τὴν ἰδέαν πῶς τὸ Σύνταγμα—ἀλλ' ἔμενον—θὰ μᾶς φέρῃ τὸ χρυσὸν αἶδονα, ὁ Παρίσιος ἀισθηματολογεῖ ἀνοῦσια, ὁ Παπαρηγόπουλος ξεφουρνίζει φιλοσοφίες τοῦ γλυκοῦ νεροῦ. Ἡ πνευματικὴ ζωὴ μᾶς χαμοσφύεται. Καὶ πολὺ φυσικὰ. Τὸ κράτος ἀγωνίζεται νὰ περιμαζέψῃ τὰ κουρέλια του. Εἶναι ἀκόμα τρομαγμένο ἀπὸ τὴ θύελλα ποὺ πέρασε ἀπὸ πάνω του καὶ οὔτε μπόρεσε ἀκόμα ὕστερα ἀπὸ τόσες τρομάρας καὶ τόσες ἀμφιβολίας νὰ ξαναβρῆ τὴν ψυχικὴν του ἰσορροπία. Παντοῦ ἐρείλια. Νέκρα ἐμπορικὴ φτώχεια,

φτώχεια καὶ τῶν γονέων. Ποῦ νοῦς τώρα καὶ ποῦ κέφι γὰρ ἔθνη ἰδανικά. Τὸ ἔθνη ἰδανικὸν στὴν περίοδο αὐτῇ, ὅ,τι εἶχε νὰ δώσει τὸ ἔδωκε. Ὑστερα θὰ ῥθῶνε πάλι οἱ δικηγῶροι καὶ οἱ πολιτικάντηδες νὰ κίμωνε ἐπάγγελμα τὴν ἰδέαν πῶς τὸ ἔργον τοῦ 21, ποὺ ἀτόμεινε μισοτελειωμένο, πρέπει νὰ συμπληρωθῆ. Ἐπάγγελμα ἀληθινὰ ποὺ στὸν τόπον μᾶς καὶ παντοῦ διὰ καταντῆ τὸ πῶς προσδοκῶμεν, καὶ τὸ πῶς βολικὸν γὰρ καὶ φιλοδοξία καὶ κατὰ βουλήν. Ἔτσι ὁ Ἕλληνας ἀπὸ ἀγωνιστὴς μεταβάλλεται σὲ μικροπολιτικὸν δικηγῶρον καὶ θεομάνηρα. Οἱ καφεκέδες γιομίζουνε ἀπὸ κοινωνικὰ κανάλια ποὺ ἀνίμωσαν σὲ κατὰ καὶ σὲ ναυγυλὴ πολιτολογοῦνε ἀδιύκιστα καὶ κλαίνε τὴ μοῖραν τους. Ὁ Ὀθωνας, τὸ Σύνταγμα, νὰ τὰ νέα ἰδανικά τοῦ ἔθνους. Ὁ καφεκέδες γίνεται τὸ κέντρο ὅλης τῆς ζωῆς μᾶς ἢ ὁρμη, ἡ δραστηριότης τοῦ ἔθνους δὲν ἔχει ποῦ νὰ ξεσπῶσῃ, πῶς νὰ χρησιμοποιηθῆ. Καὶ ἀδιύκιστα τὸ πνεῦμα λιώνει σὲ μιὰ στεῖρα σύγκρησι τῶν περασμένων μὲ τὰ παρόντα. Μιὰ νοσηρὴ νοσταλγία γὰρ τὰ περασμένα. Ἀχ, κείνα ἀξίζανε, τὰ σημερινὰ δὲν ἀξίζονε τίποτα. Ἡ ἰδέαν αὐτῇ καταντῆ τὸ λαϊτικὸν τῆς νεοελληνικῆς σκέψης. Πῶς λοιπὸν πρὸς τὰ περασμένα. Ἀρχαία Ἑλλάδα, Περικλῆς, Γλῶσσα τοῦ Ξενοφῶντα. Ἔτσι ἀνάβει καὶ φουρντῶνε ὁ Ρομαντισμός. Οἱ Σοῦτσοι στὶς δόξες τους ὅ,τι μὴν ἔχει νοσταλγία, ὅ,τι μὴν ἔχει παρθεῖο καὶ περιφρόνησι τῆς σύγχρονης ζωῆς, ὁ λαὸς τὸ θεοποιεῖ. Ἐνα ἄθλιο ρομαντικὸν κατασκεῦασμα, ὁ «Ὀδοιπόρος» τοῦ Π. Σοῦτσοῦ καταντῆ τὸ προσφιλέστερον ἀνάγνωσμα τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, εἶδος «Ὀρφείας» τοῦ Πέραν τοῦ μακαρίτη Τριφυριστοῦ.

Γιὰ ἕναν ποὺ βλέπει τὴν ζωὴν στὸ φῶς τῆς Κοινωνιολογίας, τὸ φαινόμενον αὐτὸ δὲν παρορμίζει καμιάν ἐκπλήξιν. Ἡ πνευματικὴ ζωὴ—καλλιτεχνικὴ καὶ ἐπιστημονικὴ—μᾶς χόρας εἶναι πάντοτε ἀνίλογοι πρὸς τὴν οἰκονομικὴν τῆς ἀνάπτυξιν. Χῶρος δίχως καμιά οἰκονομικὴν ζωὴν εἶναι καταδικασμένες σὲ πνευματικὴν στέφωσι. Ἀκίνησι οἰκονομικὴ, νέκρα πνευματικὴ. Μόνον ἡ πλάτεια, ἡ ἔντονη οἰκονομικὴ ζωὴ μπορεῖ νὰ δημιουργήσῃ κίνησιν πνευματικὴν. Γιατί αὐτῇ συνειδητοποιεῖ τὴν ἀντίθεσιν τῶν οἰκονομικῶν συμφερόντων, προκαλεῖ ἀγῶνας, κινεῖ τοὺς ἀνθρώπους πρὸς ἀντίθετες διεσπένσεις, δημιουργεῖ τὰ ἰδεολογικὰ ρεῖματα—ποὺ ἐκπροσωποῦνε ἀλλῶς τὴν ἐπάρχουσα οἰκονομικὴν ἀντίθεσιν—καὶ ἔτσι χαρίζει τὴν εὐκαιρίαν νὰ ξεπεταχθῆ ὁ βίαιος σπινθίρας τῆς τέχνης καὶ τῆς ἐπιστήμης.

Στὸν οἰκονομικὸν μαρasmus αὐτῆς τῆς περιόδου ἀντιστοιχεῖ ἡ πνευματικὴ μούχλα. Ἀπὸ τὸ

ένα μέρος ή Ἐφτανησιώτικη σχολή, ἀναρμά-
πστη ἐπιστημονικά, δὲν κατορθῶναι νὰ ἀνα-
δειξῆ τὸ συγγραφέα πὸν θὰ κατόρθωνε νὰ
ἐπιβληθῆ σ' ὅλο τὸ ἔθνος μὲ τὴ μεγάλη δη-
μογραφία του. Ἔτσι κ' ὁ δημοτικισμὸς τοῦ Σο-
λωμοῦ περνάει ἀπαρτήρητος ὅταν δὲν προκαλεῖ
τὰ σκόμματα τῶν καθαρρευσιάνων. (Ἰδέαι ὑ-
ψηλαί, πτωχὰ ἐνδεδυμένα, δὲν εἶναι δι' αἰώνιον
ζωὴν προωρισμένα, κραυγάζουνε οἱ Σοῦτσοι).
Ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος ἡ Σχολὴ τῶν Ἀθηνῶν
ποῦ ἐκπροσωπεῖ ὅλη τὴ μοῦχλα τοῦ Φαναριοῦ
τῆς Πόλης, δογματίζει κυριολεκτικὰ πάνω σὲ μιὰ
γλοῖα ἀπομύμηση τῶν Γάλλων ρομαντικῶν
πατριδολογῶν, πολιτικολογῶν, ἀναρνεῖται ἀρ-
χαῖα μεγαλεῖα.

Καὶ περνᾶνε τὰ χρόνια ἄγονα, στεῖρα. Μὰ
ἡ χώρα δὲν εἶναι πῶς ὅπως τὰ πρῶτα χρόνια
τοῦ βασιλείου. Μιὰ οικονομικὴ ζωὴ ἔχει ἀρχί-
σει νὰ δημιουργεῖται διὰ-διὰ. Τὸ εὐρωπαϊκὸ
κεφάλαιο πὸν ἀγνοοῦσε ἕως τώρα τὴ χώρα,
βρῶσκει πῶς μπορεῖ καὶ ἡ Ἑλλάδα νὰ ἀποτε-
λέσῃ ἓνα κατάλληλο ἔδαφος γιὰ ἐκμετάλλευσιν.
Ἀρχίζει ἡ πορὸς τῶν δανείων καὶ τῶν με-
γάλων ἔργων. Σιδηροδρόμοι, λιμῖνια, δρόμοι,
ὅ,τι μπορεῖ νὰ προκαλέσῃ τὸ μεγάλο εὐρω-
παϊκὸ κεφάλαιο. Μιὰ ἀσπικὴ τίξη ἀρχίζει νὰ
δημιουργεῖται. Νέος κόσμος, νέα συμφέροντα,
νέα ἰδεολογία. Καὶ ὁ Ψυχίρης, ὁ πνευματικὸς
ἐκπρόσωπος τῆς καινούριας ἰδεολογίας. Στὰ
188 δημοσιεύει τὸ πρῶτον «Ταξίδι» του.
Ἡ νέα τίξη πὸν δημιουργήθηκε μὲ τὴ δράσιν
τοῦ μεγάλου κεφαλαίου δὲν μπορεῖ πῶς νὰ
ἀνεχθῆ τὴ νεκρὴ γλῶσσα πὸν γίνεται
πρόσοχη στὰ συμφέροντά του, δὲν ἀνέχεται
τοὺς νοσηροὺς ρομαντισμοὺς τῶν Σοῦτσοῦ
ποῦ ζήνουνε τὸ ἄτομο ἀνίκανον γιὰ τὴ δράσιν.
Ἔτσι γεννιέται ὁ Δημοτικισμὸς Σίγονρα,
ἀναμφισβήτητος, τὸ σημαντικότερον πνευματικὸ
γεγονὸς στὰ πρῶτα Ἐκατόχρονα τῆς Ἀνεξαρ-
τησίας μας. Τὰ πῶς φωτεινὰ πνεύματα τῆς
ἐποχῆς βλέπουνε τὸ φῶς καὶ τραβιόντανε πρὸς
τὸ δημοτικισμὸ. Μὰ ἡ ἀσπικὴ μας τίξη εἶναι
ἀκόμα στὰ σπύργα, δὲν μπορεῖ νὰ ἰδῆ μα-
κρινά, δὲν τολμᾷ νὰ ἀναρνεύῃ τὴ μεγάλη
οἰκονομικὴ δράσιν. Ἔτσι φτάνουμε στὴν πε-
ρίοδο τῆς Ἡθογραφίας. Ἀφοῦ δὲν ἔχει
τὴ δύναμιν νὰ βυθισθῇ τὴ ματιὰ μακρὰ καὶ
βαθιά, νὰ ἰδῇ τὸν ἄνθρωπον στὴ βαθύτερην
ἐπίστασίν του, περιορίζεται μὲ εἰλικρινεῖα νὰ
γνωρῶσῃ τὸν τόπον τῆς, τὴ ζωὴ τῆς Ἑλλάδας.
Ἡ ζωὴ τοῦ νησιοῦ, ἡ ζωὴ τοῦ χωριοῦ, ὁ τοκο-
γλύφος, ὁ δικηγόρος, ὁ πολιτικὸς τῆς χαρζοῦνε
τὸ πρῶτον ἄλλο, ἄλλο πτωχὸ βέβαιον μὲ ὅπως-
δήποτε γνήσιον γιὰ εἶναι αὐτὴ ἡ ἴδια ζωὴ τοῦ
τόπου μας. Βέβαιον ἡ ἠθογραφία δὲν μᾶς
ἔδωσε καὶ αὐτὴ σπουδαῖα προῖοντα, ὅπως δὲν
μᾶς ἔδωσε οὔτε ἡ Ἐφτανησιώτικη οὔτε ἡ
Σχολὴ τῶν Ἀθηνῶν, μὰ ὅ,τι μᾶς ἔδωσε
ἔχει τουλάχιστον τὴ χάριν τῆς εἰλικρινείας
καὶ δὲν τῆς λείπει κάποτε οὔτε ἡ δροσιὰ
οὔτε ἡ δύναμιν ἕως τὴ μέρα πὸν ξεφυλλί-
στηκε σὲ ἀνούσιες αἰσθηματολογίαις ἢ σὲ ξε-

πλημέναις ζουγραφίαις τῆς ἐπαρχιώτικης ζωῆς.

Μὰ τὸ Κεφάλαιο ὀλοένα θροῦναι, τὰ ἐμπο-
ρικὰ μας πλοῖα γιομίζουνε τὴ Μεσόγειον καὶ οἱ
ἀψηλές καμινάδες τῶν ἐργοστασίων σκορπι-
ζουνε περήφανα στὸν ἀέρα τὸ μαῦρον καπνὸ
τους. Καὶ μαζί μὲ τὴ μεγάλη δράσιν τοῦ κε-
φαλαίου, ἓνας καινούριος κόσμος ἀρχίζει νὰ
δημιουργεῖται μὲ τὴ σειρά του. Ἡ ἔργατιά, τὸ
βιομηχανικὸ προλεταριάτον. Ἀρχίζει ἡ κατα-
πίεση, ἡ ἐκμετάλλευσιν, ἡ διαρροὴ σὲ τάξεις μὲ
ἀντίθετα συμφέροντα, ὅσο καὶ ἂν δὲν γίνανε
ἀκόμα τέλεια συνειδητά. Μὲ εἶναι πῶς ὀλο-
φάνερο πῶς καὶ ἡ χώρα μας μπήκε πῶς στὸ
δρόμον τῶν κοινωνικῶν ἀγώνων πὸν ἔποτα
δὲν μπορεῖ νὰ τὴν σταματήσῃ. Καὶ ὁ ἀγὼνας
αὐτὸς ὀλοένα θὰ θροῦναι ὅσο νὰ σημεῖν ἡ
μοιραία ὥρα πὸν ἡ ἀρχοντοσά σήμερον τίξη θὰ
παραχωρήσῃ τὴ θέσιν τῆς σὲ ἄλλη τίξη, ὅπως
ἔγινε σὲ ὅλες τὶς ἐποχὰς πὸν γνωρίζομε ἡ ἱστο-
ρία. Κ' ἐνῶ ἀρχίζει ὁ κοινωνικὸς ἀγὼνας, βλέ-
πουμε ἡ ἠθογραφία νὰ παραχωρεῖ τὴ θέσιν
τῆς στὸ Κοινωνικὸν ρομάντζον, νὰ ἐμφανίζεται
ἡ Φιλοσοφία καὶ ἡ Κριτικὴ ὅχι γιὰ νὰ περι-
γράφουνε πῶς ἀκλῶς τὰ φαινόμενα τῆς ζωῆς
μὲ γιὰ νὰ τὰ ἀναλύσουνε, νὰ τὰ ἐξηγήσουνε
καὶ νὰ γνωρῶσυνε τὴν οὐσιαστικὴν σημασίαν
τους.

Ἔτσι βλέπουμε ἑμεῖς τὴν ἐξέλιξιν τῆς Λο-
γοτεχνίας μέσα στὰ Ἐκατόχρονα τῆς Ἀνεξαρ-
τησίας. Ὁ ἀπολογισμὸς βέβαιον εἶναι πολὺ
πτωχὸς, μὰ παραμένει πάνταν ἀνάλωτος πρὸς
τὴν ἔντασιν τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς τῆς χώρας
μας. Καὶ ἂν μὲ ρωτήσετε καὶ τί προβλέπω γιὰ
τὸ μέλλον, δὲν δυσκολεύομαι νὰ τὸ πῶ πῶς
δὲν περιμένω καὶ πολλὰ πράγματα—πρὸς με-
γάλην λύπην τοῦ κ. Ξανθοῦλοῦ πὸν πιστεύει
ἀδίσταχτα στὴν ἀθανασία του μαζί μὲ ὅλους
τοὺς νεοέλληνας ποιητὰς καὶ πεζογράφους. Τὸ
φιλολογικὸν μας μέλλον μὸν παρουσιάζεται ζο-
φορὸν γιὰ δὲν μπορῶ νὰ νιώσω πῶς γίνεται
νὰ δημιουργηθῇ μεγάλη τέχνη σὲ μιὰ πτωχὴ
χώρα, ἀδικημένη ἀπὸ τὴ φύσιν, ἀνίκανον νὰ
ἐξελιχθῇ βιομηχανικὰ καὶ ἐμπορικὰ μὰ πὸν
τῆς λείπουνε οἱ πρῶτες ὅλες.

Ὅπως δὲ καὶ ἄσχετα μὲ τὴ δική μου
ἀπαισιώδοξην πρόβλεψιν, ὅσοι πιστεύουνε στὸν
ἀστέρα τῆς μεγαλοφυΐας τους, ὡς ἐξακολου-
θίσουνε τὸ δρόμον τους πρὸς τὴς ἀψηλές κορ-
φὰς τοῦ Παρνασσοῦ. Κ' εἶναι γνωστὸ πῶς
ἀφθονεῖ τὸ εἶδος αὐτὸ στὴ λογοτεχνία μας.

ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ

-- Ποτὲ κανεῖς δὲ ζεῖ ἀρετὰ, ὅσο κενη-
γαίε κίλιον μεγάλο ὄνειρον στὴ ζωὴν του. Ἀρ-
κετὰ ζοῦνε μοναχὰ ὅσοι νιώθουν τὴν ψηχὴν τους
νὰ κομᾶται ὁ κομισμέναις ψυχῆς...

— Τὴν Τέχνην δὲν πρέπει νὰ τὴν παίρνῃ
κανεῖς ἐρασιτεχνικὰ. Πρέπει νὰ τῆς ἀφοσιώ-
νεται ὀλόψυχον γιὰ νὰ τραβήξῃ μπροστά. Ἡ
Τέχνη, γιὰ νὰ εἶναι τέχνη, δὲ θέλει ἐραστὴς, θέλει
σκλάβον.

Λημ. Π. Τσιγκόπουλος

ΣΤΙΧΟΥΡΓΙΚΑ ΠΑΡΑΔΟΞΑ

—2 (*

Πρὶν προχωρήσουμε μέσα στὸ βαθὺ πέλαγο τῆς ρυθμικῆς σύγκρισης ποὺ παρουσιάζει ἡ Στιχουργικὴ τοῦ κ. Βουτιερίδη, θὰ ἐξετάσουμε ἀκόμη ἓναν ἄλλον δεξύτενο δωδεκασύλλαβο, γιὰ τὸν ὁποῖον, στὸ ἴδιο μέρος, λέει παραδόξα πράγματα. Ἴδου πὼς τὸν ὀρίζει ὁ κ. Βουτιερίδης :

«Στὴν τεχνικὴ ποίηση ὁ δεξύτενος δωδεκασύλλαβος βρίσκεται μὲ δύο μετρικούς τόνους τὸν ἓνα στὴν τέταρτη συλλαβή, ποὺ πρέπει νάναί πάντα προπαραλήγουσα λέξης (!) καὶ τὸν ἄλλονε στὴ δωδέκατη. Ἔχει χωρίσμα (δηλαδὴ τομὴ) ὕστερ' ἀπὸ τὴν ἔχτη συλλαβή. Ὁ στίχος φαίνεται πὼς χωρίζεται σὲ δύο ἰσοσύλλαβους, μὰ ἐπειδὴ οἱ μετρικοὶ τόνοι τῶν δύο μισόστιχων εἶναι σὲ διαφορετικὲς θέσεις (δηλαδὴ τοῦ πρώτου ἡμιστίχου στὴν τέταρτη καὶ τοῦ δευτέρου στὴν ἔχτη συλλαβή), οἱ δύο αὐτοὶ μικρότεροι στίχοι δὲ δίνουν τὴν ἐντύπωση, ὅτι εἶναι οἱ ἴδιοι».

Ἀπὸ τὸν ὄρισμὸ αὐτὸ φαίνεται πὼς πρόκειται γιὰ δύο ἑξασύλλαβους ἰαμβικούς, τελείως ἰσοδύναμους, ποὺ ἀπὸ προσωπικὴ ἰδιοτροπία ὁ στιχουργὸς τοὺς μεταχειρίζεται συστηματικὰ τὸν ἓνα προπαραξέυτονο καὶ τὸν ἄλλον δεξύτενο.

Γιὰ τοὺς ρυθμικούς τόνους τοὺς προσθέτει τὰ ἀκόλουθα περίεργα :

«Οἱ ρυθμικοὶ τόνοι δὲν ξεκαθαρίζουνε καὶ πολὺ ποὺ βρίσκονται(!), ἐξὸν ἀπὸ ἓναν κύριον ποὺ ὑπάρχει στὴν ὕγδοη συλλαβή».

Καὶ ρωτᾷε κανένας: Πὼς εἶναι δυνατὸ νάναί στίχος, νᾶχη δηλαδὴ κάποιο καθορισμένο ρυθμὸ, χωρὶς νὰ ξεκαθαρίζεται καὶ πολὺ ποὺ βρίσκονται οἱ ρυθμικοὶ τοῦ τόνοι; Μήπως ὁ στίχος αὐτὸς δὲ σχηματίζεται μὲ τὸ «κανονικὸ ἔναγύρισμα τοῦ τόνου σὲ ὀρισμένην ἀπόσταση» γιὰ ν' ἀναφέρουμε τὸν ὄρισμὸ τοῦ ρυθμοῦ ποὺ δίνει ὁ κ. Βουτιερίδης; Καὶ τότες μὲ ποιὰ στιχουργικὴ βίαση σχηματίζεται ἀφοῦ βρίσκεται ἔξω ἀπὸ τὴ βίαση τῆς στιχουργίας μας καταπατώντας ἔτσι τὸ νόημα τοῦ ρυθμοῦ; Καὶ τέλος πάντων, ἀφοῦ ὑπάρχουνε καὶ στίχοι στὴ στιχουργία μας ποὺ μπορεῖ νὰ μὴν ἔχουνε καθορισμένη τὴ θέση τῶν ρυθμικῶν τοῦς τόνων, ποιοὶ εἶναι οἱ κανόνες ποὺ διέπουνε αὐτὴ τὴν ἐξαίρεση, ἂν μπορῆ νὰ ὑπάρξῃ μὰ τέτοια ἐξαίρεση;

Σ' αὐτὰ μὴν περιμένετε καμμὴν ἀπάντηση, μὰ γιὰ νὰ σασιῖσῃ τὸ πνεῦμα σας ὅπως σασιῖσῃ τὸ πνεῦμα κάθε λογικοῦ ἀνθρώπου, ὁ κ. Βουτιερίδης προσθέτει συμπληρωματικὰ τὰ ἀκόλουθα :

«Ὁ στίχος αὐτὸς εἶναι ἁρμονικὸς καὶ τεχνικός, μὰ καὶ ἄρκετὰ δύσκολος στὸ φτιάσιμὸ

τοῦ γιὰ τοῦτο δὲ βρίσκεται καὶ τόσο συχνά».

Καὶ ρωτᾷε κανένας: Πὼς μπορεῖ νάναί ἁρμονικὸς τὴ στιγμὴ ποὺ οἱ ρυθμικοὶ τοῦ τόνοι δὲν ξεκαθαρίζουνε καὶ πολὺ ποὺ βρίσκονται :

Ἔπειτ' ἀπ' ὅλους αὐτοὺς τοὺς ὀρισμούς, ποὺ σασιῖσῃνε κυριολεκτικὰ, κοιτάζουμε τὸ παραδειγμα ποὺ παραθέτει ὁ κ. Βουτιερίδης καὶ τρέβουμε τὰ μάτια μας. Μὰ γιὰ τοὺς στίχους αὐτοὺς πρόκειται: Ὑψιστε Θεέ! Οἱ στίχοι αὐτοὶ ἀνήκουνε στὴν «Παλιὰ Ἀλλή» τοῦ κ. Λ. Πορφύρα, ποὺ εἶναι γραμμένη σὲ τετράστιχες στροφές, μὲ τὸν πρώτο καὶ τρίτο στίχο δωδεκασύλλαβους καὶ τὸ δεύτερο καὶ τέταρτο ἐντεκασύλλαβους. Ἴδου αὐτοὶ :

Τὰ σπλαβαμένα σου ξεχειλίζουν μαλλιά
Κ' ἡ χειμωνιάτικη τὰ χὰιδευσ ἀνηλιά.

Οἱ δύο αὐτοὶ στίχοι ἔχουνε πραγματικὰ μιὰ τομὴ στὴν ἔχτη συλλαβή, ποὺ μοιάζει σὰ σταθερή, κ' ἐπομένως φαίνεται πὼς πραγματικὰ ἔχουνε δύο μετρικούς τόνους, ἓνα στὴν τέταρτη κ' ἓνα στὴ δωδέκατη, κ' ἓνα ρυθμικὸ τὸνο στὴν ὕγδοη. Ἔτσι φαίνεται πὼς συμφωνοῦνε μὲ τὸν ὄρισμὸ τοῦ κ. Βουτιερίδη, ὅμως ἡ τομὴ τῆς ἔχτης δὲν εἶναι καθόλου σταθερή, μὰ συμπτωματικὴ στοὺς στίχους αὐτοὺς, ὅπως συμπτωματικοὶ εἶναι καὶ οἱ τόνοι τῆς τέταρτης καὶ τῆς ὕγδοης συλλαβῆς, ὅπως φαίνεται ἄμεσως ἀπὸ τοὺς ἄλλους δωδεκασύλλαβους τοῦ ἴδιου ποιήματος. Ἴδου οἱ δύο δωδεκασύλλαβοι τοῦ δευτέρου τετράστιχου :

Κάτω ἀπ' τὴ μαραμένη μας | κληματαριά
Κ' εἶταν ἡ μόνη πεταλοῦδ'(α) | ἀπ' τὸ βοριά.

Στοὺς στίχους αὐτοὺς ἡ τομὴ γίνεται στὴν ὕγδοη συλλαβή καὶ ὄχι στὴν ἔχτη, κ' οἱ τόνοι τοῦ πρώτου, ἀντ' ἐστὴν τέταρτη καὶ στὴν ὕγδοη, πέφτουνε στὴν ἔχτη, ἐνῶ τοῦ δευτέρου πέφτουνε στὴν τέταρτη καὶ στὴν ὕγδοη. Ἔτσι, ὁ περίφημος μετρικὸς τόνος τῆς τέταρτης πάει περίπατο καὶ μὴς χαιρεταῖε, καὶ στὴ θέση του, στὸν πρώτο στίχο, ξεφιντριώνει ἓνας ἄλλος μετρικὸς τόνος, ὁ τόνος τῆς ἔχτης, ἐνῶ στὸ δεύτερο, ὁ λεγόμενος αὐτὸς μετρικὸς τόνος, μεταφέρεται στὴν ὕγδοη! Ὅμως, ὅταν ἓνας στίχος δὲν ἔχει σταθερὴ τομὴ, σύμφωνα μὲ τὸ στιχουργικὸ σύστημα τοῦ κ. Βουτιερίδη, δὲ μπορεῖ νᾶχη δύο μετρικούς τόνους, μὰ ἓναν μονάχα. Ὅστε, πολὺ σφαιερὰ μᾶ: τὸν ἐκαθόρισε ὁ κ. Βουτιερίδης στὸν παραπάνω ὄρισμὸ του, σφαιερὰ καὶ μὲσα στὸ δικὸ του στιχουργικὸ σύστημα! Καὶ τὸ πὼς ὁ στίχος αὐτὸς δὲν ἔχει σταθερὴ τομὴ στὴν ἔχτη τοῦ συλλαβῆ, φαίνεται καὶ ἀπὸ τοὺς ἄλλους δωδεκασύλλαβους τοῦ ἴδιου ποιήματος. Ἴδου ἓνας ποὺ ἔχει τομὴ στὴν πέμπτη συλλαβή :

Δάκρυα καὶ λόγια | δὲν ἐβγαίνανε πικρά.

Ἴδου ἓνας ἄλλος ποὺ ἔχει τομὴ στὴ δέκατη

*) Συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενο, σελ. 100-102.

συλλαβή, και τόνους στη δεύτερη, στην έκτη και στη δέκατη:

Κοντά μας κ' ή μαρούλα σου ή γρηά | σκυφή.

*Έτσι φαίνεται καθαρά πώς ο στίχος αυτός δεν έχει σταθερή τομή στην έκτη του συλλαβή, μα διάφορες, και πώς όμοίως δεν έχει μετρικό τόνο στην τέταρτη συλλαβή του. Ο μόνος μετρικός του τόνος, αν υπάρχει τέτοιος, θάτανε της δωδέκατης συλλαβής, και όλοι οι άλλοι, σύμφωνα με το στιχουργικό σύστημα του κ. Βουτιερίδη, θάπρεπε νάβαι ρυθμικοί. Επίσης, από τα παραδείγματα που παραθέσαμε, οι λεγόμενοι ρυθμικοί τόνοι, δεν είναι ακαθόριστοι, μα τελείως καθορισμένοι, και πέφτουνε μόνο στις ζυγές συλλαβές. Πότε στην τέταρτη και στην ύγδοη, πότε στη δεύτερη και στην έκτη, πότε—σπάνια—στην έκτη μονάχα και πότε μαζί μ' αυτές και σ' άλλες ζυγές συλλαβές.

Πρόκειται μ' άλλα λόγια για έναν λαμβικό δωδεκασύλλαβο, μα χωρίς τους περιορισμούς του δημοτικού μας με τη σταθερή τομή στην έβδομη συλλαβή χωρίς τους περιορισμούς του τονικού λαμβικού τριμετρού, με την πενθημιμερή ή έφθημιμερή του τομή και με την έλευτερία του τονισμού του πότε στη δωδέκατη και πότε στη δέκατη συλλαβή του. Ο μόνος του περιορισμός είναι ο σταθερός τονισμός της δωδέκατης συλλαβής του, ενώ στις τομές του έχει απόλυτην έλευτερία, χρησιμοποιώντας ακόμη κ' εκείνες που τον χωρίζουν σε δυο μικρότερους, και που ένας αυστηρός στιχουργός θα τ'ς απόφευγε με επιμέλεια.

Για να κοιτολογοῦμε, πρόκειται για έναν λαμβικό δεκατρισύλλαβο χωρίς την τελευταία του συλλαβή, κ' απαλλαγμένον τελείως από τους περιορισμούς στην τομή που του όρισεν ο Ίάκωβος Πολυλάς ή από τ'ς τομές που του όρισεν ο Έφταλιώτης. Είναι μ' άλλα λόγια ένας κολοβός δεκατρισύλλαβο, χωρίς κανέναν περιορισμό στις τομές του, έτσι όπως τον έγραψε άκέρειον ο κ. Παλαμάς, ανακατεύοντας τον πολυλαϊκό με τον έφταλιώτικο. Και ή μεγάλη του αυτή έλευτερά, δεν πιστεύουμε να τον κάνει ούτε και πολύ τεχνικό, μα ούτε και πολύ δύσκολο, όπως έφαντάστηκε ο κ. Βουτιερίδης!

Εναγυρίζοντας στη σειρά μας, εκεί που μιλούσαμε για τ' αποτελέσματα της φανταστικής σταθερότητας του μετρικού τόνου, που έκαμε τον κ. Βουτιερίδη να εξετάζη τους ίδιους στίχους σε δύο, θ' αναφέρουμε ακόμα μερικά παραδείγματα για να φανή ή πλάνη σ' όλη της την έκταση.

*Έτσι, τους τροχαιτικούς έφτασύλλαβους, με τους όποιους είναι πλημμυρισμένη ή δημοτική μας ποίηση και που δεν είναι από τους σπανιότερους μέσα στην προσωπική μας, τους εξετάζει σε δύο: σάν όξυτονους με το μετρικό τόνο στην έβδομη και το ρυθμικό στην πρώτη

και στην τρίτη, όπως στους στίχους:

Τρεις κοπέλλες λυγερές
— υ — υ υ υ —
Πάν το δρόμο μοναχές,
— υ — υ υ υ —

και σάν προπαροξύτονους, με το μετρικό τόνο στην πέμπτη και το ρυθμικό «στην πρώτη συλλαβή μονάχα, μπορεί να ειπεί κανείς, επειδή κ' αν υπάρχει τόνος και στην τρίτη δεν ακούεται», όπως στους στίχους:

Λούζοταν, χρενίζοταν,
— υ υ υ υ — υ υ
Στραβοφικιολίζοταν
υ υ υ υ — υ υ

ενώ είναι ισοσύλλαβοι, ομοιόρρυθμοι και ισόδυναμοι και βρίσκονται μαζί στα ίδια ποιήματα, όπως:

Μπήκαν κλέφτες στο παντρί
— υ — υ υ υ —
Για να κλέψουν άλογα
υ υ — υ — υ υ
Κι άλογα δε βρήκανε
— υ υ υ — υ υ
Πήρανε το λάγιο άρνι
— υ υ υ — υ υ —
Πούχε το χρυσό μαλλί
— υ υ υ — υ —

Κ' εδώ έχουμε να κάνουμε διάφορες παρατήρησεις, για να φανή καθαρά πώς ο κ. Βουτιερίδης όρισε σφαλικά το στίχο αυτό ακόμη και μέσα στο ίδιο του στιχουργικό σύστημα. Και πρώτα λέει πώς ο ρυθμικός τόνος στους προπαροξύτονους έφτασύλλαβους πέφτει «μπορεί κανείς να πη μονάχα στην πρώτη συλλαβή», ενώ ο τόνος της πρώτης όσο και νάβαι ρυθμικός, δεν είναι και απαραίτητος, κ' ο στίχος μπορεί να σταθή περίφημα και χωρίς του, με μόνο τον τόνο της τρίτης, όπως στον παρακάτω στίχο:

Για να κλέψουν άλογα
υ υ = υ = υ υ

όπου ο τόνος της πρώτης δεν ακούεται, επειδή ο τόνος του μόριου «για» είναι αδύνατος και σκεδόν ανύπαρχτος. Έπειτα υποστηρίζει πώς στους ίδιους στίχους ο ρυθμικός τόνος της τρίτης και να υπάρχει δεν ακούεται. Στην περίπτωση αυτή, όταν τονίζεται ή πέμπτη, είναι αρκετά βέβαια να τονίζεται μονάχα ή πρώτη, μα όταν τίχη να τονίζεται κ' ή τρίτη, ο τόνος ακούεται και παρακούεται, όπως στους στίχους:

Τ' έχεις, βρε γερόλαφε
— υ — υ — υ υ
Κι ούλο κλαίν τα μάτια σου
— υ — υ — υ υ

Το στίχο αυτό ένας μετρικός που παραδέχεται πόδες στη στιχουργία μας θα τον όριζε έτσι: Είν' ένας τροχαιτικός όχτασύλλαβος κατωληκτικός ή κολοβός, δηλαδή με κομμένη την τελευταία του συλλαβή. Με τον όρισμόν αυτό, επειδή είναι γνωστοί οι νόμοι που διέπουνε τους τροχαιτικούς πόδες, γνωρίζουμε όλη τη δυνατή ποικιλία των τονισμών του. Μα επειδή ο

στίχος, αυτός, από τὴ χρήση, ἔχει ἀποκτήσει καὶ κάποιον ξεχωριστὸ χαραχτήρα, δὲν ἔχουμε νὰ προστέσουμε παρὶ πῶς, μερικοὶ στιχουργοὶ μας, ὅπως ὁ Χριστόπουλος, ὁ Σολωμὸς κι ἄλλοι πολλοί, ἀπομακρυνόμενοι ἀπὸ τὴν τοπικὴ ποικιλία τοῦ στίχου, καὶ δανειζόμενοι τὸ παράδειγμα ἀπὸ τὴν Ἰταλικὴ στιχουργία, τὸν ἐμεταχειριστήκανε μὲ τονισμοὺς ἀποκλειστικούς, τονίζοντας πάντα τὴν τελευταία τοῦ στίχου καὶ κατὰ κανόνα σχεδὸν τὴν τρίτη του. Σὲ τέτοιους στίχους εἶναι γραμμένος ὁ «Ὑμνος εἰς τὴν Ἐλευθερίαν» καὶ πλῆθος ἄλλα ποιήματα.

Ὁμοίως, τὸν ἱαμβικὸν ὄχτασύλλαβο τὸν ἐξετάζει σὰν ὀξύτονο μὲ ρυθμικοὺς τόνους στὴ δευτέρα καὶ τέταρτη, ὅπως στοὺς στίχους:

Τοὺς ἰσκιους δένει πλοκαμῶς
 υ — υ — υ υ υ —
 Σὰν τοὺς μεγάλους τοὺς καημῶς
 υ υ υ — υ υ υ —

καὶ σὰν προπαροξύτονο μὲ ρυθμικοὺς τόνους εἶτε στὴ δευτέρα, εἶτε στὴν τέταρτη, ὅπως στοὺς στίχους:

Θὰ λάγγευσ ἡ καρδοῦλα τῆς
 υ — υ υ υ — υ υ

Ὅλο τὸν κόσμο ἂ γράμια
 " " " — " — " "

ἐνῶ εἶναι ὁμοόρροιοι, ἰσοσύλλαβοι καὶ ἰσούδυναμοι καὶ βρίσκονται μαζὶ στὰ ἴδια ποιήματα, ὅπως στὸ ἀκόλουθο:

Μέσα σὲ κήπο πράσινο
 εἶδα ἕναν πύργο κόκκινο
 Καὶ δυὸ ποτάμια μὲ νερό.

Καὶ τώρα ἔχουμε νὰ παρατηρήσουμε πῶς ὁ στίχος αὐτὸς ὅταν τονίζεται στὴ λήγουσα, μπορεῖ νὰ τονίζεται βέβαια στὴ δευτέρα καὶ στὴν τέταρτη στίχου, νύχθ δηλαδὴ ρυθμικοὺς τόνους στὴ δευτέρα καὶ τέταρτη, ὅπως ἰσχυρίζεται ὁ κ. Βουτιερόδης, ὅμως μπορεῖ θανατώσεται νὰ σταθῇ καὶ μὲ τὸν τόνο μόνο τῆς δευτέρας ἢ μόνο τῆς τέταρτης, ὅπως στοὺς στίχους:

Τ' ἀράθρημο τὸ δυνατὸ
 υ — υ υ " υ υ —
 Σὰν τοὺς μεγάλους τοὺς καημοὺς.
 υ υ υ — υ υ υ —

πρῶμα πού δείχτει πῶς στὴν περίπτωση αὐτὴ δὲν ἔχει ὑποχρωστικὸ παρὰ ἕνα μονίχα ρυθμικὸ τόνο καὶ τοὺς ἄλλους προαιρετικούς.

(Τὸ τέλος αὐτὸ ἐρχόμενο)

ΓΕΡ. ΣΠΑΤΑΛΑΣ

ΓΥΡΩ ΣΤΟΝ ΨΥΧΑΡΗ

Ὁ δάσκαλός μας ὁ μακαρίτης—δὲν τὸν καλοῦμε ἀέμνηστο, ἀφοῦ αὐτὸ καθιερώθηκε κοσμητικὸ ἐπίθετο κάθε κατεργάρη—εἶχε κοντὰ στὴ γνώση τῆς ἀναποδιῆς του, ὅπως λίγο πολὺ ὄλοι μας, καὶ περισσότερο ἴσως ὅσοι ἔτρεξαν νὰ τοῦ τῆς κατηγορήσουν. Ἐνας τους ὁ Μενάρδος, διπλοτιτλοφορεμένος, ὡς Αἰγγίντιος Ἀκαδημαϊκὸς καὶ δρῶντης τοῦ «Στεφάνου», μιᾶς προσοδόμενης ἀπὸ μεταφράσματα, ὅπου καθαντὸ μήτε ἕνας τους στίχος δὲν εἶναι ὑποφερτὰ φραγόμενος. Αὐτὸς λησμόνησε τὸ τί τοῦ χωστέει τὸ Ἔθνος τοῦ Ψυχάρη, παρὰ μοναχὰ βοήθη ἀφορμὴ μυχτηρίζοντάς τον νὰ λιβανίσει τὸν προστάτη του τὸ Χαντζήδακιν. Γιατὶ εἶναι πετριὰ του σχεδὸν τίποτα νὰ μὴ μπορεῖ νὰ γράψει ἢ πεῖ χωρὶς ἔμμεσα ἢ ἄμεσα νὰ ὑμνήσει τὸν ἥρωά του, πάθος γνωστὸ, σατυρισμένο ἀπὸ τὸ Dickens, πού ἕνα του πρόσσωπο ποτέ δὲν ἀνοίγει στόμα χωρὶς νὰ τριπώσει μέσα καὶ τοῦ βασιλιᾶ Καρόλου τὸ κφάλι.

Ἄλλο παράδειγμα ζωντανὸ τέτιας πετριᾶς εἶναι καὶ ἕνας ἔξοχότατος τῆς Λόντρας, πού κάθε τόσο μέσα στὰ ἄρθρα του παρουσιάζει τὸν πατέρα του μὲ τρόπο σὰ νὰ εἶτανε μιὰ ἀπὸ τῆς μεγαλύτερες—τωρινές, στερνές, καὶ περασμένες—μεγαλοφυῆς τοῦ κόσμου. Τώρα τελευταία τὸν εἶπε καὶ ἐκλαμπρότατο, illustrations. Καὶ τόσο σιγνὰ τὸ λέει πού συμπεραίνουμε κατάντησε νὰν τὸ πιστεῖται ὅπως ὁ Ταρταρίνος τῆς Ταρρασκόνας.

Ὁ καημένος ἐκεῖνος χρημάτισε ἀγαθὸς πατριώτης καὶ τίμιος φαίνεται πολίτης, ἀλλὰ δὲν ξέρομε σὲ τί στηρίζονται τῆς σοφίας του οἱ τίτλοι, ἐξὸν ἂν εἶναι ἡ γραμματικὴ του, πού μᾶς βιασίνισε ὅλους μὲ τὰ ὀδοντοπόρφερα καὶ οὐρανιοσκοπρόφερα καὶ ἄλλα τῆς κορακιστικῆς. Πῶς πρέπει νὰ χολοσκάει τὸ καλὸ γεροντάκι μέσα στὸν τίμιο του ἂν νιώθει πῶς ἔτσι πανηγυρίζεται τὸ ὄνομά του. Φανταζόμεστε πῶς τὸ τσιμποῦκι του (πού ἀκούσαμε πῶς τὸ κάπνιζε μέσα στὴν παράδοση) θὰ τὸ τσάκιζε τριχθὰ τε καὶ τετραχθὰ σὲ μιὰ κρυτωμένη ἀπάνου ράχη.

Εἶπαμε πῶς ὁ Ψυχάρης εἶχε τῆς ἀναποδιῆς του. Μιάτου ἄξιμνα εἶταν καὶ ἡ παράλογη καὶ ἀκαρπη πολεμικὴ του πρὸς τὸν Παλαμᾶ. Ὅμως εἶχε καὶ τῆς ἀρετῆς του, μερικές μάλιστα σπάνιες καὶ ἀρετὰ σημαντικῆς. Πρώτη εἶταν ἡ παλικαριά του ὅπου φρονοῦσε πῶς τὸ χρέος ἀπαιτοῦσε θυσία. Στὸν ἀγῶνα τοῦ Dreyfus ἐνώθηκε μὲ τὸν περιορισμένο ἐκεῖνο ἀλλὰ ἡρωϊκὸ σύνδεσμο, πού ἀνήψισε τὸ λυσσασμένο ὄχλο γιὰ νὰ σώσει τὸν καταδικασμένο ἀθῶο σύνδεσμο πού ἀριθμοῦσε τὸ Zola, τὸν Clemenceau, τὸ Vaughan, τὸ Bruneau καὶ λίγους ἄλλους τέτιας ἀξίας ἡρώες. Ὑστερα ἀπὸ τὴ δίκη τοῦ Zola, ὅταν ἡ μικρὴ αὐτὴ παρέα πέρασε μέσα ἀπὸ τοῦ Παρισίου τὴν καρδιά, ἐνῶ ἀκολουθοῦσε οὐρλιάζοντας τὸ πλῆθος, ἕνας τοῦ ὄχλου πλησίασε ἀπειλητικὰ τὸν Ψυχάρη καὶ ὁ δάσκαλός μας σήκωσε ἀφοβα τὸ ραβδί νὰ τὸν

καταχερίσει. Στην εποχή των Κορητικῶν στὰ 1897 ἐνέργησε ὅτι μποροῦσε ὑπὲρ τῆς Κορίθου. Ἡ πολιτικὴ τότε τῆς Γαλλίας μὲ ὑπουργὸ τὸν **Ναποταυκ**, ποὺ ἀκολοῦθοῦσε δουλιὰ τὴν πολιτικὴ τῆς Ρωσσίας, εἶτανε κηρυγμένη ἀντικορητικὴ. Φώναξε τότε ὁ Ὑπουργὸς τῆς Παιδείας τὸν **Ψυχάρη** καὶ τότε νουθέτησε τοῦ παρόστησε πὸς ὡς ὑπάλληλος τοῦ Κράτους χρέος εἶχε νὰ βαδίζει σύμφωνα μὲ τὴν κορητικὴ πολιτικὴ.

Ἀκοῦστε τώρα, κ.κ. **Μενάρδοι**, **Χαντζηδακῆοι** καὶ λοιποὶ, τί ἔκανε ὁ **Ψυχάρης**. Μὲ τὸ πρῶτο τρένο πῆγε στὸ **Απιενς** ἢ κάπιο πρὸς τὰ ἔχει μέρος καὶ δημηγόρησε ὑπὲρ τῆς Κορίθου. Ὅταν ὁ **Χαντζηδακῆς** ἢ ὅποιος ἄλλος παραβιάζεται μὲ τὸν **Ψυχάρη**, μᾶς φαίνεται σὺν

Λύδιον παρ' ἄρμα
πεζὸς οἰχνησίον

ὅπως λέει τὸ Πινδαρικό.

Σὲ ὅσα καλὰ εἰπώθησαν τοῦ **Ψυχάρη**, ἔπρεπε νὰ προστεθεῖ καὶ ὅτι ἔγραψε ἢ κ. **Παπαμύσκου** στὸν πρόλογο τοῦ Ἀνθρώπινου Μηχανισμοῦ. Εἶναι ἀπὸ τὰ ἀληθινότερα καὶ καλότερα. Ἀηλαδή:

«Ἀπὸ ἀρχετὴ μακρινὴ μου διδαχτικὴ πείρα
»περίστηκα πὸς εἶναι ἀκατόρθωτο τὰ παιδιὰ
»νὰ διδαχτοῦνε σωστά καὶ λογικὰ ἐξὸν ἂ διδαχ-
»τοῦνε στὴ γλώσσα τους· ὁ συνηθισμένος τρό-
»πος τοῦ νὰ διδάσκονται σὲ τεχνητὴ καὶ δύσ-
»κολὴ γλώσσα ἄλλου δὲν καταντᾷ παρὰ στὸ νὰ
»ἀφανίζει πολὺ ἢ λίγο τῶν παιδιῶν τὸ νοῦ,
καθὼς καὶ τὸ μνημονικό.

»Τὴν ἀλήθεια ἀφτῆ δὲν τὴν κατάλαβα ἐγὼ
»πρώτη. Τὴν ἐνίωσαν καὶ καλὰ τὴν ξήγησαν
»ἄλλοι προτιμότερά μου, καὶ μάλιστα ὁ βασιθεὶς
»γιατρός τῆς Πόλης, ὁ κ. **Φωτιάδης**. Εἶναι
»ὅμως πιθανὸ πὸς κανεῖς μᾶς δὲ θὰ τὴν
»ἐνίωθε τόσο νοηρὸς, καὶ λίγοι θὰ κατόρθωναν
»νὰ τὴν ἐφαρμάσουν, ἂ μὲ τόση σοφία καὶ
»τόσο ἡρωϊσμὸ δὲ μᾶς εἶχε δεῖξει καὶ θεωρη-
»τικὰ καὶ πρακτικὰ τὸ σωστὸ γλωσσικὸ δρόμο
»ὁ κ. **ΨΥΧΑΡΗΣ**.

»Τὸ βιβλιαράκι μου λοιπὸν ἀφτό, ποῦ
»μὲ ἀρχετούς μου κόπους τὸ μετέφρασα γιὰ
»νὰ βοηθήσω καὶ ἐγὼ λιγάκι τῶν παιδιῶν τῆ
»διδασκαλία μὲ πρακτικὸ καὶ ὠφέλιμο μάθημα,
»ξηγημένο στὴ γλώσσά τους, νομίζω χρέος μου
»ὑπὸς εἶναι καὶ χαρὰ μου—τοῦ κ. **Ψυχάρη**
»νὰ τὸ ἀφιερῶσω, τοῦ μεγάλου μας ὀλιωνῶνε
»δασκάλου καὶ φωτοδότη.

»Ἀπαράδεχτο μοῦ φαίνεται πὸς μιὰ μέρα
»δὲ θὰ καταλάβει ἢ Ἑλλάδα ὀλόκληρη τί τοῦ
»χρωστά τοῦ κ. **Ψυχάρη**. Γιατί νομίζω τῆ γλύ-
»τωσε ἀπὸ διανοητικὸ μαρασμό, καὶ λοιπὸν ἀπὸ
»ἱστορικὸ θάνατο. Τὸ ἔθνος, σφαλισμένο μέσα
»σὲ πνιγερὸ μπουντροῦμι, ἀνίσαινε στεκόμενο
»καὶ μολυσμένο ἄερα, καὶ τοῦ κ. **Ψυχάρη** τὸ
»ἔργο εἶναι πὸς τόλμησε νὰ σπάσει τῆς φηλα-
»κῆς τῆ δασκαλικὰ κλειδαριά, καὶ ἔβγαλε ὄσω
»τὸ ἔθνος νὰ ἀνοσαίνει τὸ ζωντανεφτικὸ καὶ
»μυρωμένο ἄεράκι τῆς πράσινης ἐξοχῆς».

Ω·

ΜΙΣΕΜΟΣ

Ὁ ζωντανὸς ὁ χωρισμός—τὸ λέει καὶ τὸ τραγοῦδι—
παρηγοριὰ δὲν ἔχει.

Ἀπὸ τὴν ὄρα που ἔφυγες, ὁ νοῦς μου ἀγαπημένε,
ὄλο μαζί σου τρέχει.

Παρηγοριὰ ἔχει ὁ θάνατος—τὸ λέει καὶ τὸ τραγοῦδι—
κ' ἐλεημοσύνη ὁ χάρος.

Πέτρα ποῦ δὲν παρηγορεῖ, καὶ ἀλύπητο μοιάζει
τοῦ χωρισμοῦ τὸ βάρος.

Σκόβο στὴν ζωήν τοῦ παιδιοῦ, τοῦ ἀγγελικοῦ ποῦ
παρηγορεῖ γιὰ νύβρο, [ἀρῆναι]
καὶ τῶσπο τὸ χαμόγελο τῆς ομορφιάς του κάνει
τὸν πόνο μου πιὸ μαῖφο.

Ἡ ἀγάπη πάντα εἶναι διπλή—τὸ λέει καὶ τὸ τρα-
γοῦδι καὶ ὁ καημὸς περισσοῦ, [γοῦδι—
ἄξιωμα μὲς] στὴ μοναξιά πληγώνει καὶ τρομάζει
σὺν ψέμα καὶ σὺ μίσος.

Μὲ σένα θέλω νάμαι γώ—τὸ λέει καὶ τὸ τραγοῦδι—
καὶ στὴν ἐρημιά καλὰ 'μαι.

Ἡ ἄω νὰ μὴ λές' ὅπου χαρδιὰ ἔχει 'να κ' ἡ πατριδι
καὶ πάντα νὰ λές' π ἄ μ ε.

Τ' ἀγγελικὸ παιδίκα μας γέρονε τὸ κεφαλάκι
σὺ νὰ μοῦ λήθ' ἀλήθεια.

Μανουῖλα λές', καὶ πάψανε στὸ νοῦ μου νὰ βουίζουν
τὰ ὄρακα τὰ παραθύρια.

Τοῦ ζῆλου τὰ χροῖακα τὸν χαροῦμενα ἀναδέει
μὲς' στῆς ψυχῆς τὰ βίβη
γιὰ νὰ μοῦ στείρη τὴ ζωή! Ἀπλητέρα χτυπᾶνε
τὰ μητρικά μου στήθη!

Στοὺς ὄμοις μου σὺν τῆς νιχτιάς ἀπλῶνονται τὰ
πιὸ μαῖφα τὰ μαλλιά μου [πέπλα
καὶ στὸ ποτήρι οἱ νάχαρσοι πρὶν μαραιοῦν γινεφῶν
νὰ ποῖν τὰ δάκρυά μου.

ΛΙΛΗ Μ· ΙΑΚΩΒΙΔΗ

ΠΙΝΟΥΜΕ ΚΑΙ ΣΠΑΜΕ...

Τονίστηκε ἀπὸ τὴν κ. Μ. Φρέρη
γιὰ τραγοῦδι καὶ πινοῦ.

Πίνουμε καὶ σπᾶμε
τὸ χρυσὸ γινῆλι
καὶ ἀντηχᾷ ἢ ταβέφωνα ἀπ' τὸ τραγοῦδι,
καὶ ὅταν ἀγαπᾶμε
τρέμει τὸ φαλι
πρὶν νὰ πέσει στ' ἄλλο κουλουδι.

Εἴμαστε στὰ χρόνια
γέροι, μὰ ἡ καρδιὰ
σὺν παιδιοῦ εἶναι λεύτερη, καὶ ἀκόμι
τὸ λαλοῦν τὰ ἡρόνια
μέσα στὰ κλαδιὰ:

«Χεῖλιμα κοραλλένια, πλῆνιο στίμα!»

Κέφνα κοκκινέλι,
Κάπελα, κ' εἶσι
παῖζε τὸ σαντοῦρι, παιγνιδιῶρη.
Γλύστρα σὺν τὸ χέλι
στὸ χορὸ. Ἡ μισή,
βόλτα καὶ ἄλλη βόλτα γιὰ νὰ πῶρει.

Λέγε το: Ἄς πεθάνω
πίγοντας χροσί,
γιοματάρι, σῶσμα—τὸ ρομπῆτι!
Ντέφτι νὰ μὴ βῶνω
Κέφνα, Χάρε εἶσι,
—ἢ ψυχῆ μου φεύγοντας νὰ λῖνει.

ΠΑΝΟΣ Δ· ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Θ Υ Μ Ι Ο Υ Λ Α

Μιά φορά σ' όλη τή ζωή μου γιόρτασα τήν Πασχαλιά έτσι αληθινά κ' έτσι όμορφα —τόσο αληθινά και τόσο όμορφα πού θάν τή θυμάμαι πάντα εκείνη τήν Πασχαλιά, άν και κεράσανε χρόνια και χρόνια από τότε.

Ήμουνα παιδί και είχα πάει στο χωριό, σ' ένα χωριό από δέκα σπιτάκια, όχι περισσότερα, στα ριζά ενός βουνού. Ήευκα από πάνω, και κάτω, στα πόδια του, θάλασσα.

Είχα πάει βγαίνοντας ο Φλεβάρης, κ' έμεινα εκεί όχι για να καλογερέσω, μά για να μελετήσω να πάρω το δίπλωμά μου, πού μου τ' άρχιότατε πεισματικά ή Αθήνα με τα γλέντια της και με τα ξενύχτια της.

Οί χωριάτες είτανε γεωργοί και ρετσινάδες και ο Παπαγιώργης, ο παπάς του χωριού, ο μόνος χασομέρης, πού του περίσσευε καιρός να κάνη παρέα μαζί μου, τότε στο πεζούλι τής μικρής εκκλησιάς του χωριού, τότε σπíti του απέξω, το δαλινό, όταν είτανε καλοκαιριά, ή μέσα στο σπατάκι του, σιμά στο τζάκι, σά φυ σούσε βορριάδακι, πού το χτυπούσε κατάψυχα το χωριό.

Τότεσους κιάλιας ο παπάς—σάν είχε δικό κρασί, τ' ήθελες να κάνη; Να του το πίνουν οί ξένοι.—Είχε και μία κόρη όμορφη, τή Θυμούλα, ίσαμε δεκάξη χρονών κατίξανθο κορίτσι, σεραπτό, παιγνιδιάρικο, θέ μου σάσε με! με δυό ολογάλανα μάτια, γιομίτα μαργιολιά.

Χωριατοπούλα, και νάν τής άλλαζες τα ρούχα, νάν τής συμμόρφωνες λιγάκι τα μαλλιά, νάν τής φροούσεδες κάλτσες μεταξωτές και σκαρπίνια, θά τήν έπαιρνες γι' Αθηνιωτοπούλα.

Τής έκανα τα γλυκά μάτια· παιδί τής Αθήνας, βλέπεις. Πού να τήν ξεράσω τήν τέχνη μου; Τή γλυκοκοίταζε, τής έρωχηνα πού και πού κάτι λογάκια, έτσι σά διφορούμενα, ελαφροπειραχτικά, τσαχίνικα.

Τάθελε; Δέν τάθελε; Δέν μπορούσα να καταλάβω. Πότε χαμογελούσε, πότε με άγριοκοίταζε. Το σκασμένο. Το θυμάμαι ακόμα και σήμερα και ξεκαρδίζομαι

Μεγαλειτέρός της ένα δυό χρόνια και παιδί τής Αθήνας έγω, τετραπέφατο, ξεσκολισμένο στα τέτοια, έκανα μια δυό φορές στα σκοτεινά να τήν άρπαξώ, να τής δώσω κανένα φιλι κλεφτό, μά πάντα μου ξεγλυστρουσε σά χέλι, ή ρηχνότανε άπάνω μου άγριεμένη, σάν άγριόγατος, να μου βγάλη τα μάτια.

Σιγά-σιγά όμως, να δήτε, πού μαλιόκωσε. Είχα πάψει να τήν κειριζώ κιάλιας. Μόνο πού τή γλυκοκοίταζε και πού τής γλυκομιλούσα.

—Θέλεις να με φιλήσης; με ρώτησε μιμ μέρα αναπάντεχα.

—Όχι! τής άποκριθήκα σοβαρά.

—Και δέν παίρνεις, τα μούτρα σου! μου είπε κ' έσκασε στα γέλια.

Ήρθε κ' ή Πασχαλιά. Οί περισσότεροι από το χωριό είχαν πάει στη χώρα, δυό άφες δρόμο, να κασιόσουν εκεί. Είχε πάει και ή παπαδιά με τα δυό της τ' άγόρια, μικρότερα άπ' τή Θυμούλα. Ο Παπαγιώργης έμεινε για να πάη άνήμερα. Τώγε για κακό να μήν άναστήση πρώτα, τα μεσίνυχτα, στην εκκλησιά του.

Έμεινε λοιπόν ο Παπαγιώργης, έμεινε κ' ή Θυμούλα ναν τονε συντροφέψη.

—Έσθ' θά πās; με ρώτησε από νωρίς ή Θυμούλα.

—Όχι! Θα κάνω κ' έγω Άνάσταση μαζί σας!

—Και θάρθης αύριο στη χώρα;

—Όχι!

—Γιατί;

—Γιατι θά πās έσθ' και σουχω θυμώσει.

—Μωρέ, είσαι ένας....

Κ' έβαλε τα γέλια.

Τή νύχτα άνατάωσαμε στην εκκλησιά οί τρεις μας, κ' ένας γερορετινιάς, κουμπάρος του παπά, πούνηθε κι από ψαλτική.

Νύχτα Άπριλιάτικη. Χαρά Θεού. Άστροφεγγιά. Κι ο άλαφρομάτης σγούραινε τή θάλασσα. Ο παπάς με τον κουμπάρο μέσα στην εκκλησιά, κ' έμεις απέξω, στο πεζούλι. Καθόμαστε κοντι κοντά, κολλητά πές, κ' ένιωθα τήν άναπνία της στο χνουδωτό πρόσωπό μου κ' ή μυροδιά της με μεθούσε.

Έκανα να τής πιάσω το χέρι. Άντιστάθηκε.

—Θές να σε φιλήσω, Θυμούλα; Θυμάσαι;

Μιά φορά μούπες πός θέλεις....

—Όχι τώρα! Ν' άναστήσουμε πρώτα!

—Και σάν άναστήσουμε;

—Αί, τότε πιά....

Και γέλασε, όπως γελούσε πάντα σάν τής έλεγα κάτι κ'είτανε στα καλά της.

Έγινε ή Άνάσταση, άπόλυσε ή εκκλησιά και πήγαμε ίσα στο σπίτι του παπά. Η Θυμούλα από νωρίς είχε βάσει μιμ κόττα κ' έβραζε. Και κόκκινα αυγά μπόλιζα. Το στρώσαμε στο κρασί.

—Χριστός Άνέστη!....

—Άληθώς Άνέστη!....

Κι άδειασμα, ίσαμε τον πάτο, των ποτηριών. Είχα κοντραστάρει με τον παπά, ποιός θά πη περισσότερο, έτσι, γι' άγάπη του Χριστού.

Η Θυμούλα δέν έπαινε. Μόνο μās κερνούσε. Δυό τρεις φορές, στα κλεφτά, τής ήθύμησα με γνεψματα το τίξιμό της και μούγνεψε κι αυτή πός δέν το ξεχνάει. Και δός του κρασί.

Θάπια έναν περ δρομο, φαίνεται, γιατί χωρίς ναν το γνώσω, πότε και πώς, έγειρα εκεί πάνω σε μιμ κομβέρτα φλοκιαστή, πούτανε στρωμένη κατάχημα, κι άποκοιμήθηκα.

Το πρωί με ξύπνησε ή Θυμούλα. Το κεφάλι μου καζάνι. Τα μηλίγγια μου πηγαίνανε να σπάσουν.

—Σήκω, μεσημέριασε, ύπναρά!... Σήκω να πάμε στη χώρα.

—'Ο παπᾶς πούναι;

—'Οξω, στάχοῦρι. Ζέβει τὸ κάρρο...

Τὴν ἔπιασα ἀπὸ τὸ χέρι καὶ τὴν ἔσυρα κοντά μου.

—'Ελα, τῆς εἶπα, θὰ μοῦ δώσης τὸ φιλι τοῦ μοῦταξες....

—Τώρα φιλι;... μοῦπε γελώντας καὶ τινάχτηκε ἀπὸ κοντά μου μὲ ὄρμη. Τώρα φιλι;... Καὶ τί ἄλλο ἔκανες ὅλη τὴ νύχτα, θεοπλαίχτη, μαρὰ νὰ μὲ φιλᾷς; 'Όχι ἕνα, μόνε χίλια φιλιὰ μοῦῶδες;...

Τὴ φίλησα; Ξαίρω κ' ἐγώ!... Περίσσανε τριάντα, σαράντα χρόνια ἀπὸ τότε, γέγρασα. ἄσπρισαν τὰ μαλλιά μου, μὰ ἀκόμα δὲν μπορῶ νὰ τὸ ξεδιαλύνω ἂν ἀληθινὰ τὴ φίλησα τὴ Θυμιούλα, ἢ ἂν ἔτσι μοῦ τὸ εἶπε ἢ καμωματοῦ, γὰ νὰ μὲ ξεφορτωθῆ.

ΔΗΜ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ο ΚΝΟΥΤ ΧΑΜΣΟΥΝ ΣΤΗΝ ΙΔΙΑΙΤΕΡΗ ΤΟΥ ΖΩΗ

Ὅσο παράξενος εἶναι ὁ Knut Hamsun ὡς συγγραφέας, ἄλλο τόσο εἶναι καὶ ὡς ἄνθρωπος. Θέλει νὰ ζῆ πίσω ἀπ' τὸν κόσμο, μοναχός. Συχαίνεται τὶς τιμὲς καὶ τὶς δόξες. Αὐτὸ ὅμως εἶναι φυσικὰ δύσκολο στὴ Νορβηγία γὰ ἕναν τόσο ἔνδοξο καὶ κοσμοξாகου-σμένο ἄνδρα. Ἐπειτα ἀπ' τὴν ἄλλη μεριά φροντίζει ἢ Τύχη καὶ ὁ ἴδιος... πῶς νὰ στρέφονται πάντα τὰ βλέμματα τοῦ πλήθους πρὸς χάσκει περιέργα πάνω του.

Ἐνα παράδειγμα: Ὅλες σχεδὸν τὶς μοντέρνες ιδέες βρᾶζει καὶ βλαστημᾷ στὰ βιβλία του. Ἐνδείξεις τοῦ πολιτισμοῦ κουρελιάζονται. Τὸ αὐτοκίνητο ἱεροσουλία! Μὰ ἡ κακιά τύχη τόφερε ἢ ἴδια του γυναῖκα νάχη μὴ πολυτελέστατη λιμουζίνα καὶ νάναϊ ἢ ἴδια σωφέρ. Καὶ ὁ Σατανᾶς ποῦ βάζει πάντα τὸ χέρι του ἀποτελίωσε τὸ παιγνίδι. Σὲ μὴ ἐκδρομῆ, ὁδηγὸς ἢ κ. Χάμσουν μὲ τὸν ὕβριστὴ τοῦ αὐτοκινήτου—ἱεροσουλίας κ. Knut Hamsun ἀναπαυτικὰ πίσω καθισμένοι. Μὴ ἀπροσεξία, ἕνα τρικ καὶ τὸ αὐτοκίνητο σφηνώνεται σ' ἕναν τοῖχο. Φασαρία, σούσουρο, ἐφημερίδες, ἐπίσημες ἐπισκέψεις, εὐχές, τηλεγραφήματα γὰ τὴν ἀνέλπιστὴ σωτηρία ἀπ' τὸ δυστύχημα. Τούμπανο πῶς ὁ ἴδιος Κνουτ Χάμσουν ταξι-

δεύει μὲ τ' αὐτοκίνητό του, μὲ τ' αὐτοκίνητο τὸ ἱερόσυλο.

Ὁ ποιητὴς στὰ ταξίδια του παίρνει ψεύτικο ὄνομα. Μὰ μολοντοῦτο ξαίρει πολὺ καλὰ πῶς στὴν Σκανδιναβία τοῦλάχιστο τὸ πρόσωπό του εἶναι τόσο γνωστό, ὅπως τοῦ Χίντμπουργκ στὴ Γερμανία ἢ τοῦ Ἐντισον στὴν Ἀμερική. Παίρνει τὸνομα γεωπόνος Χάνσεν ἢ δόκτωρ Χάνσεν. (Στὴν Σκανδιναβία κάθε τρίτος λέγεται Χάνσεν, ὅπως στὴ Γερμανία Μύλλερ, στὴν Ἀγγλία Σμίθ, στὴν Ἑλλάδα Ἰωαννίδης).

Ὁ φημισμένος ποιητὴς ὅμως ὡς ἠθοποιὸς εἶναι νοῦλα. Ἀπ' τὸν πρῶτο σταθμὸ κούλας οἱ δημοσιογράφοι ἔχουν τὸ γεωπόνον Χάνσεν στὰ φύλλα τους. Μερικοὶ μάλιστα τηλεφώνουν τὰ ἰντερβιού τους.

Πρὶν ἀπὸ λίγο καιρὸ ἀνέλαβε ὁ αἰώνια νέος ποιητὴς ἕνα ταξιδάκι στὴν Κοπεγχάγη. (Στὴν Εὐρώπῃ ταξιδεύουν γὰ ξεκούραση στὴ Παρίσι, στὴν Σκανδιναβία ταξιδεύουμε στὴν Κοπεγχάγη. Ἀνάπαυση! Ἡ κακιά γλώσσα τοῦ Almar δὲν ἀφήνει τίποτε ἀσχολίαστο!). Τὸ Tourist-Hotellet ποῦ διέμενε ὁ κ. Χάνσεν πολιορκήθηκε ὡς εὐνόητο ἀπὸ ἐπίσημους, βουλευτὲς καὶ τὰ ῥέστα. Ὁ δύστηνος ὁ ξενοδόχος τᾶχασε. Ἀὐτὸ ἤξαιρε ποῦ νὰ πρωτοτρέξῃ. Ὁ γεωπόνος Χάνσεν τᾶσασε ἀπὸ μὴ πίσω πόρτα. Sensation! Μόλα ταῦτα ἕνας διαβολεμένος ρεπορτερ τοῦ πήρε ἕνα νόστιμο ἰντερβιού. Ὁ Χάμσουν ἐν τῷ μεταξύ ἔφτασε στὴ σπηλιὰ του, στὴ νότια Νορβηγία. Λυσσασμένος ἀπὸ θυμὸ διάβασε τὸ ἰντερβιού. Εἶτανε σχεδιασμένο, ψεύτικο! Ὁ ποιητὴς διαμαρτυρήθηκε στὴν ἐφημερίδα. Ἐτσι τὸ φύλλο πέτυχε ὅτι ἐπιθυμοῦσε. Ἐνα αὐτόγραφο τοῦ Hamsun.

Στὶς περιοδείες του στὶς διάφορες πόλεις κάνει μεγάλα γλέντια. Μεγάλα μεθῆσια ὅπως στὰ νύκτα του, ποῦ κανένας γλεντιζὸς δὲν τὸν φτάνει. Μὰ τότε ποῦ θάβρισκαν οἱ ἐπιμελεῖς βιογράφοι του τὸ «μυστικοπαθὲς», τὸ «ερμηκό», τὸ «ἀποσυρμένο» σὰν δὲν τοῖς βοηθοῦσε ὁ ἴδιος; Σὲ μὴ ἀπόκεντρη γωνιά τοῦ ὑποστατικού του χτίζει μὴ πρωτόγονη καλύβα. Ἐκεῖ ἀποσύρεται, ἐκεῖ γράφει. Ἐπιπλά, ξυλῆνο τραπέζι, καρέκλα ἕνα κούτσουρο. Ἐνας σωρὸς ξύλα γὰ τὸ τζάκι του. Ἐτσι ζεῖ αὐτὸς ὁ παρᾶξενος Knut Hamsun, ὁ ἑκατομμυριόχος. Ἀποσυρμένος, κανένα νὰ μὴ δῆ. Μόλα ταῦτα ἐπιτρέπει σ' ἕνα φωτογράφο νὰ πύρη ντουζίνες φωτογραφίες ποῦ δημοσιεύονται σὲ ντουζίνες φύλλα ἐσωτερικοῦ καὶ ἐξωτερικοῦ μὲ ὅλες τὶς λεπτομέρειες. Regie! Σχήμα παρᾶδοξο!

Πρὶν ἀπὸ λίγο καιρὸ στὰ γενέθλιά του, 70 χρόνια, σκοτώθηκαν οἱ Νορβηγοὶ συνάδερφοί του νὰ χαρῶσούν ἕνα δῶρο «στὸν πρῶτο μεταξύ τους». Ἐνα τερᾶστιο ἀσημένιο κροντῆρι μὲ τὴν ἐπιγραφή: «Στὸ μαέστρο! Ὁ Νορβηγικὸς Σύνδεσμος τῶν Συγγραφέων» τοῦ ἐπεδόθηκε. Ὁ Knut Hamsun ἔστειλε τὸ δοχεῖο πίσω. Διατείνεται τάχα—μύλα του τὰ 20 βιβλία—πῶς δὲν εἶναι συγγραφέας. «Τὸ γράψι-

Σημ. Ἀπὸ δημοσιεύματα μὲ τὸν τίτλο «Ὁ θεὸς Knut Hamsun» τοῦ ἀνεψιοῦ του Almar Bjoernejell. Ὁ «Almar» εἶναι δημοσιογράφος καὶ ἄνθρωπος τοῦ φίλμ. Δίνει χαριτωμένες γραμμές ἀπ' τὴν ἰδιαίτηρὴ ζωὴ τοῦ ποιητῆ, ποῦ ναι μὲν δὲν εἶναι γεμάτες σεβασμὸ γὰ τὸν μεγάλο θεῖο, μὰ καὶ ποῦ δὲν τοῦ ἀγγίζουσι τὴ σοβαρότητα.

μο μου είναι παραπάγγελμα, είμαι γεωργός» λέγει λακωνικά σ' ένα βιογραφικό λεξικό. Καί... μόλα ταίτα δὲν κάνει τίποτα ἄλλο παρὰ νὰ γράφει. Τὴν εὐθὴν γιὰ τὸ ὑποστατικό του ἔχει ὁ διαχειριστὴς του καὶ μόνο τ'ς Κυριακὲς ἔχει τὴ συνήθεια νὰ μετροῦει ὁ ποιητὴς τ'ς ἀγγελίδες καὶ τὰ κακόρια του.

Ὁ Knut Hamsun ἔχει στὴ Νορβηγία τρεῖς ἀδερφούς. Ὁ ἕνας εἶναι τσαγκάρης καὶ μικροπωρικὸς. Ἔχει μὴν ἀγγελίδα καὶ μερικὲς κατσίκες. Ὁ ἄλλος εἶναι πρῶην φύλακας τὰγκ πετρελαίου. Ὁ τρίτος ἀδερφός εἶναι ἐλεγκτὴς φόρων. Εἶναι ἐπίσης παράξενος. Καὶ γράφει ἐπίσης. Πρὸς τὸ παρὸν κρῦβει ὅλα φιλόγυρα καὶ φανατικά. Πρὶν ἀπὸ μερικὰ χρόνια ἕνα ποιημὰ του δημοσίεψε ἕνα φίλο Σουηδικό! Ἐπιστολὲς κατέκλυσαν τὸ φτωχὸ ἀνίδεο απατεὺν ποιητὴ. Λύσσαξε ἀκριβῶς ὅπως ὁ περιώνυμος ἀδερφός του. Ἀπὸ τότε ἔχει διπλοκλειδώσει σὲ σιδερένια κάσα τὴν πνευματικὴ του παραγωγή! Μπούμ!

Αὐτὸς εἶναι ὁ ἀδερφός ποὺ εἶχε μὰ δίκη με τὸν Knut Hamsun. Ὁ ποιητὴς ἤθελε νὰ φέρει μόνον αὐτὸς τὸ ὄνομα Hamsun. Ἔχασε. Τὰδέρφρα ἄλλαξαν θεληματικὰ τὸνομα. Ὁ Knut H. τοὺς πλήρωσε μερικὲς χιλιάδες κορῶνες. Ὁ περιώνυμος ποιητὴς εἶναι μὰ τέλεια ἐριστικὴ φύση. Φόρτωσε με ὑποθέσεις, κυρίως τὰ τελευταῖα χρόνια, πολλοὺς νομικούς. Χωρὶς ἐπιτυχία, φυσικά, γιατί οἱ μηνύσεις του ἔχουν φιλοσοφικό-ἀντινομικὸ χαραχτήρα.

Μερικὲς ἀπαντήσεις τοῦ Χάμσον πίνω σὲ περιόργες ἐρωτήσεις:

- Ποιὸ εἶναι τ' ἀγαπημένο σας γνωμικό;
- Τοῦ Αὐγουστίνου τὸ Festino lehnte μποροῦσε νὰ μὲ βοηθήση.
- Ποιὰ εἶναι ἡ ἀγαπημένη σας ἀσχολία;
- Νὰ ρήχνω χαρτιά σὺν δὲν ἔχω δουλειά.
- Ποιὸ βιβλίον ἀγαπᾶτε περισσότερο ἢ στερ' ἀπὸ τὰ δικά σας;
- Κανένα. Ἐχτιμῶ μόνο μὴ ἱστορία δραπέτου ἀπὸ τὴ Σιβηρία τοῦ Klatsehko.
- Ποιὸ ὄνομα σᾶς ἀρέσει πῶτερο;
- Ἀνθρώπων ὄνομα; Λέων εἶναι ὄραϊο, Ἀλεξάντρα εἶναι ἐπίσης ὄραϊο.
- Ποιὰ ἱστορικὴ προσωπικότητα προτιμᾶτε;
- Ἀὲν ξαίρω πολλές. Μὰ καὶ ἀπ' αὐτὲς τίς λίγες, καμμιά δὲν μπορῶ νὰ ξεδιαλέσω. Ἐκεῖνες ποὺ συχαίνουμαι περισσότερο εἶναι μερικῶν πολιτικῶν στὸν παγκόσμιον πόλεμον.
- Ποιὰ ἀντρικὴ ιδιότητα προτιμᾶτε;
- Τὴν τάση πρὸς τὸ σωστὸ καὶ δίκιον.
- Καὶ γυναικεῖα;
- Ἐπίσης.
- Τί τρώτε καὶ πίνετε με προτίμηση;
- Δὲν εἶμαι οὔτε φαγάς, οὔτε καλοφαγάς. Τρώγω καὶ πίνω ὅ,τι μου προσφέρεται.
- Τί εἶναι θάνατος;
- Ἀὐτὸ ἤθελα, ἂν δὲν ὤφειλα, νὰ τὸ ξεφύγω.

ΧΑΤΖΗΔΑΚΗ ΕΛΕΓΧΟΣ*

Ὁ κ. Χατζηδάκης στὰ Ἀκαδ. ἀν. τ. α' 1, σ. 205 λέει «Ὁμοίως λέγεται παρ' ἡμῖν ἄεργος, ἐπειδὴ τὸ ἀργὸς δὲν γοῖνεται ἡμῖν [πάλε ἡμῖν:] ἐκφράζον ἀρχόντως τὴν ἔννοιαν τῆς ἀποξίας, ἦτοι ἐπανεληφθῆ [τὸ ὑπογράμμισμα τῆς λέξης ἔγινε ἀπὸ μένα] τὸ στερητικὸν α».

Βλέπετε σεις, ἀγαπητοὶ μου ἀναγνώστες, στὸ ἄεργος καμμὴν ἐπανάληψη τοῦ στερ. α παραπανιστὴ ἀπὸ τὸ ἀργός; Ἄνὸ πρόματὰ ἄλλα ἔχει τὸ ἄεργος, ποὺ τὸ ξεχωρίζουν ἀπὸ τὸ ἀργὸς ὀλότ'ελα, κιάφτ'ι τὰ βλέπει κάθε θνητός, ποὺ ἔα'ρει ὀλωσθήποτε ἐλληνικά· πρῶτα τὸ ἔργο εἶναι ἀλάξρο (δηλ. μετὸ ἀρχικὸ του σ) στὸ σύνθετό του ἐπίθετο ἄεργος, καὶ δέφτερο ὁ τόνος εἶναι ἀπάνου στὸ στερητικὸ α (δηλ. στὴν προπαρὰληγουσα) καὶ τὸ στερητικὸ α εἶναι ἕνα μονίχο καὶ δὲν «ἐπανεληφθῆ» καθόλου. Ἐγὼ ἕνα πρῶμα μόνο βλέπω ὄλα τοῦτα, πὼς τὸ ἄεργος δὲν ἔγινε καθόλου ἀπ' τὸ ἀργός ποὺ εἶναι ὁ συναισθημένος τύπος τοῦ ἀεργός (Ὁμ. Ι, 320 τ. 27) καὶ ποὺ ἀργότερα τὸ εἶπαν καὶ ἀεργής (Νικανδρ. ἀποστ. 4) κατὰ τὰ: σ τ ρ η ν ὸ ς καὶ σ τ ρ η ν ἦ ς, ἀ β λ η χ ρ ὸ ς καὶ ἀ β λ η χ ρ ἦ ς, τ ρ α ν ὸ ς καὶ τ ρ α ν ἦ ς, α ἰ α ν ὸ ς καὶ α ἰ α ν ἦ ς, α ἰ θ ὸ ς καὶ α ἰ θ ἦ ς, ἀ λ ε ὸ ς καὶ ἀ λ ε ἦ ς, δ α ψ ι λ ὸ ς καὶ δ α ψ ι λ ἦ ς κτλ (Γ.Γ.Ε. α' 48).

Τὸ ἄεργος λοιπὸν εἶναι ὀλότ'ελα νέος σχηματισμὸς ἀνεξάρτητος ἀπ' τὸ ἀργός, ἔγινε ὁμοῦ ἀπ' τὸ μεταγενέστερο ἄεργής, «Ὅπως δηλ. εἶπαμε: ἄβ α θ ὸ ς ἀπ' τὸ ἀβ α θ ἦ ς, ἄφ α ν ὸ ς ἀπ' τὸ ἀφ α ν ἦ ς κτλ. (βλέπε τα ὄλα Γ.Γ.Ε. α', 47), ἔτσι εἶπαμε καὶ ἄεργος ἀπ' τὸ ἀεργής. Πιὸ λαϊκὰ ἀφτόνε τὸν τύπο τότε λένε ἄνεργος γιὰ νὰ μὴν ὑπάρχει ἡ χασμωδία τοῦ ἄε-(συγκρ. τὰρχ. ἄ ο δ μ ο ς καὶ ἄ ν ο δ μ ο ς κτλ. καὶ τὰ νεοτ. ἄ α ι μ ο ς καὶ ἄ ν α ι μ ο ς καὶ κατόπι ἄ ν α ἰ μ α τ ο ς, γιὰ νὰ μὴ συμφωνήσῃ φθογγολογικὰ μετὸ ἄ ν ε μ ο ς=ἄερας κτλ.). Ἀφτὰ θαρῶ πὼς εἶναι ἐπιστήμη κίχ'ι νὰ λὲς πὼς τὸ ἄεργος γίνεται ἀπὸ τὸ ἀργός κατὰ ἐπανεληφθῆ (!) τοῦ στερητικοῦ α, καὶ ποῦντη.

Κέπειδ' ὁ κ. Χατζηδάκης μᾶς κοπανίζει κάθε λίγο τὴ φιλολογία του, τοῦ ὑπενηθμιζοῦ με πὼς τὸ αἰτιολογικὸ ἐπειδὴ αἰτιολογεῖ πάντοτε —στὴν καθαρῆβουσα τοῦλάχιστο— τὰ ἀκόλουθα καὶ ὄχι τὰ προηγούμενα, τάκοις; — τάκοις; νὰ λὲς. Ἐδῶ λοιπὸν χωρὶς ἄλλο χρειάζεταν ἕνα δῖό τι, γιατί αἰτιολογεῖ τὰ πρωτογενῆ; μὰ ὁ κ. Χατζηδάκης δὲν ἔχει καιρὸ νὰ προσέχει τὰ δικὰ του, ἔχει τὸ νοῦ του ὄλο στὰ δικὰ μας.

Μ. ΦΙΛΗΝΤΑΣ

* Συνέχεια ἀπὸ τὰ τεύχη 5 καὶ 7, σελ. 58-59 καὶ 74-75.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΑΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΖΩΗ

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΑ

ΣΤΟ ρώτημα πού έβαλε τὸ περιοδικὸ «Θεατῆς»: «ποῖο εἶναι τὸ σημαντικώτερο πνευματικὸ γεγονός μέσα στὴν τελευταία ἑκατονταετία», οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς Λογίους μας ἀπαντήσανε πὺς εἶναι τὸ γλωσσικὸ κίνημα κ' ἡ ἐπιρᾶση τῆς Δημοτικῆς στὸν πεζὸ καὶ στὸν ἔμμετρο λόγο. Σήμερα κανένας γίμνιος λόγιος, εἶπε ὁ Δάφνης, δὲ γράφει στὴ λεγόμενη Καθαρεύουσα, κι ὁ Βουτυρᾶς τόνισε πὺς ἔγινε τὸ θαῦμα, τὴν ἐποχὴ πού ἄλλοι λαοὶ ἀνακαλύψανε τὸ μπαροῦτι κι ἄγνωστες ἠπειροὺς, ν' ἀνακαλύψουμε κ' ἐμεῖς μέσα στὰ ἑκατὸ αὐτὰ χρόνια... τὴ γλῶσσα μας. Μονάχα μερικοὶ νεαροὶ καὶ κάνα-δυὸ καταφερτζῆδες τῶν Γραμμάτων, φαίνεται νὰ μὴν πήρανε εἶδηση ἀπ' αὐτὰ πού γινήκανε. Κ' ἐξακολουθοῦνε ν' ἀνακατεύουνε τὴ μίζο-καθαρεύουσα στὰ γραφτὰ τους, τὰχατε «μοντερνίζοντες» σ' ἐτοῦτο.

ΓΙΟΡΤΑΣΤΗΚΑΝΕ τὰ ἑκατόχρονα τῆς ἀνεξαρτησίας αὐτοῦ τοῦ τόπου, καὶ δὲ βρέθηκε μέσα στὴν ὑπέροφη Ἀκαδημία μας ἕνας ἄνθρωπος (ἀριθμὸς 1), ἕνας ἐμπνευσμένος Ποιητῆς. ὅταν τὸ Βαλαωρίτη σὲ παλιότερα χρόνια, νὰ ἐξυμνήσει τὸ ἱστορικὸ αὐτὸ γεγονός, νὰ μᾶς τὸ ζωντανέψει τέλος πάντων μὲ τὸν παλμὸ καὶ τὴ ζωντάνια πού δίνει μονάχα ὁ ζωντανὸς λόγος, ἡ Δημοτικὴ μας γλῶσσα. Ὅλοι τους ὅσοι μιλήσανε, δὲν κατορθῶσανε νὰ δονιστοῦνε ἀπὸ μιὰ συγκίνηση, νὰ πετᾶσανε πῶς πάνω ἀπὸ τὰ κοινὰ καὶ τὰ «τετριμμένα» τῶν Πανηγυρικῶν. Σχύψανε μὲ τὴν «δίκελλαν τοῦ Ἱστοριοδίδου ἀνά χεῖρας» νὰ σκάψουνε, θάλεγε κανεῖς, σὲ πετρωμένη γῆ καὶ σ' ἀχάριστο χῶμα. Μὲ κινεζικὴ ὁμῶς γλῶσσα δὲν ἀνασταίνονται οὔτε ζωγραφίζονται ἠρωϊκὲς ἐποποιεῖς. Απομένει μονάχα ἕνα αἶσχος πὺς μέσα σὲ μιὰ ὀλόκληρη Ἀκαδημία καὶ εἰδικώτερα σὲ μιὰ πεντάδα Λογίων καὶ Ποιητῶν, δὲ βρέθηκε ἕνας νεώτερος—τὸ ξαναλέμε—Βαλαωρίτης. Ὁ Παλαμᾶς σταμάτησε φαίνεται στὴν παλιά, ἐδῶ κ' ἔζη χρόνια, ὁμιλία του στὰ ἑκατόχρονα τοῦ Μπαίρον, πού τόσο μᾶς εἶχε συγκινήσει...

ΑΜ' τὰ βραβεῖα, τὰ περίφημα βραβεῖα πού μοίρασε στὶς 25 τοῦ Μάρτη ἡ Ἀκαδημία; Τί τρικύβερτο γλέντι κι αὐτὸ! Ἐπειδὴ ἔτυχε, ὅλοι τους σχεδόν, ἐπιστήμονες καὶ μὴ, χρισμένοι ὡστόσο Ἀκαδημαϊκοὶ νάχουνε κάποια ὑποχρέωση σὲ ἀπογευματινὴ ἑφημερίδα, μὲ ἀγαθὴ τὴν καρδιά βραβέψανε τὰ διηγήματα τοῦ Διευθυντῆ τῆς, ἄσχετο ἂν αὐτὰ δὲν ξεπερνᾶνε τὸ μέτριο κι ἂν εἶναι γραμμένα σὲ πρόχειρη καὶ δημοσιογραφικὴ γλῶσσα. Ἰσαῖσα ὁμῶς αὐτὸ,—τὸ τελευταῖο μάλιστα—εἶναι πού τὰ χαρακτηρίζει καὶ τὰ κάνει βραβεύσιμα ἀπὸ τὴν Ἀκαδημία. Ἡ γλῶσσα τους! Πού, ὅπως ἐδήλωσε ὁ σοφολογιώτατος κ. Μεναρδος στὴν εἰσήγησή του «δὲν εἶναι ἀπέσταγμα προχείρων γλωσσολόγων!...» Εἶναι ἡ σημερινὴ κούφια κι ἀκαταστάλαχτη, ἀνόητη καὶ μπασταρδεμένη Ἀκαδημαϊκὴ μας γλῶσσα, πού νὰ τὴνε χαίρουνται. Καὶ νὰ βγάξουνε μ' αὐτὴνε Πανηγυρικοὺς λόγους καὶ τετράσους ἀποφάσεις!... Τοῦ χρόνου ἐλπίζουμε κι ἄλλοι διευθυντῆς ἑφημερίδων, νὰ διεκδικήσουνε τὸ βραβεῖο. Ὁ Χαμέδρακας λόγου χάρι

τῆς «Βροντῆς» ἢ κανένας ἄλλος γλαφυρὸς χρονογράφος, ὅταν τὸν περαινὸ Ζαχαρία!...

Οἱ Νέοι τῆς «Πνοῆς» ἐξακολουθοῦνε τὴς ἀνακρίβειες, ἀπὸ τὸν υπερβολικὸ τους ζῆλο ν' ἀντικρούουνε τὸ «Νουμᾶ» καὶ νὰ δεχονται ἀβασάνιστα ὅποιες κι ἂν τύχει πληροφορίες. Μετὰ τὸ ἀνέκδοτο Ἑφταλιώτη, πού δὲν εἶχανε τὸ ἠθικὸ σθένος μόνοι τους νὰ τὸ ἐπανορθώσουνε, ἀφοῦ ζαίρανε πὺς δὲν εἶταν ἀνέκδοτο, πολὺ πρὶν τὸ μάθουνε ἄλλοι, οἱ ἀγαθώτατοι αὐτοὶ Νέοι πέσανε σὲ καινούργια γκάφα μὲ τὰ ξανατυπωμένα κι ἀτύπωτα στὸ Νουμᾶ, πού ἀναγκαστήκανε προχτές νὰ διορθώσουνε «μ' εὐχαρίστηση μιὰ μικρὴ ὥστόσο ἀνακρίβεια», πεισμένοι ἀπὸ γράμμα τοῦ Ροδά. Τώρα πάλι καταγγέλλουνε «γεγονότα, ἀνάξια γι' ἀνθρώπους τῶν Γραμμάτων...» μὰ ὅσο κι ἂν ὑπάρχει γι' αὐτὰ ἄδωξη, ὅπως τὸ ζαίρουνε, τοῦ Παπαδήμα, ἀηδιασμένοι ἀπ' αὐτὴ τὴν κατάσταση κι ἀπὸ σεβασμὸ τέλος πάντων στοὺς συνεργάτες μας, πού δὲ μᾶς χρωστᾶνε τίποτα νὰ τοὺς ἀνακατεύουμε μὲ τὰ φιλολογικὰ πύτουρα, τὴν ἀφήσουμε κατὰ μέρος καὶ δὲν τὴνε μεταχειρίζομαστε. Σταματᾶμε δηλαδή ὡς ἐδῶ αὐτὸ τὸ γαῖτακι μ' ἀνθρώπους, πού δὲν ἀποχτήσανε ἀκόμα καμιά σοβαρότητα καὶ πού τοὺς ἀρέσει φαίνεται νὰ παιδιαρίζουνε καὶ μέσα στὰ Γράμματα, σὰ νάνα πρωτόκολλα μαθητοῦδια πού χαριεντίζονται μετὰ τῶν τους.

ΜΕΤΑ τὸ πανηγυρικὸ γιὰ τὸ Φώσκολο, ἡ «Ἰόνιος Ἀνθολογία» ἐβγαλε αὐτὲς τὶς μέρες ἕνα λεύκωμα ἀφιερωμένο στὸν ποιητὴ τοῦ «Ὀρκου» Γεράσιμο Μαρκοῦ. Καλοτυπωμένο τὸ βιβλίο στὰ Τυπογραφεῖα Καλλέργη, μὲ ἀρκετὴ ἐπιμέλεια καὶ προσοχὴ στὸ ξεδιάλεγμα καὶ στὴν κατάταξη τῆς ὕλης, εἶναι ἀπὸ κείνα τὰ πολύτιμα ἐφόδια πού δὲν πρέπει νὰ λείπουνε ἀπὸ καμιά βιβλιοθήκη. Μᾶς δίνεται ὀλόκληρη ἡ φυσιογνωμία τοῦ Κερκυραίου ποιητῆ, ἐνὸς ἀπὸ τοὺς πρώτους πού δεχτήκανε κι ἀγαπήσανε τὴ Δημοτικὴ μας. Ἡ κ. Μινώτου ἀξίζει τὴν ἐνθάρρυνση ὅλων μας γιὰ τὴν ἀφιλόκερδη συμβολὴ τῆς στὰ Γράμματα.

ΧΑΙΡΕΤΑΜΕ τὴν ἐκδοση τῶν Νέων, μὲ τὴν ἐλπίδα πὺς αὐτὴ τὴ φορὰ ὁ φίλος Μπασιῆς θ' ἀκολουθήσει σταθερώτερο δρόμο γιὰ τὴν πρόοδο τῆς ἑφημερίδας του καὶ τῶν Γραμμάτων. Τὰ «Νέα»—εἶδος «Nouvelles Litteraires»—συμπληρῶνουνε μιὰ ἔλλειψη πού ὅσο νάνα ὑπάρχει.

ΣΤΟ ἀγροτικὸ σπιτάκι τοῦ Ταγκόπουλου, στὸ Μαρούσι, ξαναζωντανεύονται τὰ Κυριακάτικα ἀπομεσημέρα οἱ παλιὲς φιλικὲς συγκεντρώσεις τοῦ «Νουμᾶ». Ταχτικώτατα ἐρχονται καὶ περνᾶνε μαζί τους εὐχάριστες ὥρες, μὲ φιλολογικὲς κουβέντες, ἀνέκδοτα καὶ ἀστεία, ἀπὸ τοὺς δικούς μας ὁ Φιλήντας, γείτονας στοὺς Ποδαράδες, ὁ ἀποπνὸς φίλος Φῶτος Γιούλλης καὶ ἡ Δ' Ἰδα Ναυσικά Γεωργιάδη ἀπὸ τὸ Χαλάντρι, καὶ πολλοὶ φίλοι ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, ὅπως ὁ 1. Οἰκονομίδης μὲ τὴν κ. Φούλα Οἰκονομίδη καὶ τὴ χαριτωμένη Μιράντα τους, ἡ ποιήτρια κ. Λιλή Μ. Ἰακωβίδη, ὁ κ. καὶ ἡ κ. Β. Μεσολογγίτη, ὁ πιστὸς στὶς συγκεντρώσεις μας Γεράσιμος Σπαταλᾶς, ὁ παραστικὸς γιὰ λίγες μέρες Γυμνασιάρχης Αἰγίου Ἄντ.

Ἀντωνάκος, ὁ Ἀλέκος Δρακόπουλος, ὁ νέος ποιητής Θ. Σκουρλῆς, ὁ Ἄγγελος Ἀγγελόπουλος, καὶ τελευταία ὁ δικός μας Κίμωνας Μιχαηλίδης - ὁ Πετρανός. Τὴν Κυριακὴ μάλιστα τῶν Βασιῶν εἶχαμε τὸ εὐτύχημα νὰ βρισκῆται στὴ συντροφία μας καὶ ὁ Διευθυντὴς τοῦ «Ταχυδρόμου» Μυτιλήνης καὶ γνωστός λογογράφος Στρατῆς Μυριβήλης, ποῦ τυπώνει αὐτὲς τὶς μέρες τὸ δυνατό καὶ ψυχολογημένο ἔργο του «Ζωὴ ἐν τάφῳ...». Τὰ Κυριακάτικα αὐτὰ ἀπομνημόνευμα εἶναι μιὰ ξεκούραση μέσα στὸν τραχὺ ἀγῶνα ποῦ ἀναλαβάρουμε.

ΜΕΣΑΙΩΝΙΣΜΟΙ

Λίβιμε ἀπὸ τὸ φίλο κ. Λ. Γληνὸ τὸ ἀκόλουθο γράμμα :

11 τοῦ Ἀπριλίου 1930

Φίλε κ. Ταγκόπουλε,

Σὲ σὰς, ποῦ κληρονομήσατε τὴν παράδοση τοῦ «Νουμά» καὶ τῶν ἀγῶνων του, γνωστοποιῶ ἕνα γεγονός, ποῦ πιστεῖω νὰ συμφωνήσετε μαζί μου, δὲν εἶναι προσωπικό, μὰ ἐνδιαφέρει ὅλη τὴ διάνοηση τοῦ τόπου τούτου. Στὰ 1927 δημοσίευσεν στὸ Περιοδικὸ «Ἀναγέννηση» μελέτη τοῦ Καζαντζάκη μετὸν τίτλο «Ἀσκητικὴ ἢ Salvatores Dei, μελέτη φιλοσοφικὴ, ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴν ἄλλη ἀξία της καὶ μετὰ πνεῦμα θρησκευτικὸ γραμμένη. Λοιπὸν γὰρ τὸ πρῶτ' ἔλαβα κλήση ἀπὸ τὸν Εἰσαγγελεῖα καὶ παραμπρομαι ἐγὼ καὶ ὁ Καζαντζάκης «δι' ἀπευθεῖας κλήσεως», δηλ. χωρὶς κἄν ἀνάκριση καὶ παραμπροματικὸ βούλευμα, νὰ δικαστοῦμε στὶς 10 Ἰουνίου «ἐπὶ χλευασμῶ τῆς θρησκείας». Νομίζω πὼς τὸ ζήτημα μπαίνει πᾶς «δὲν μπορεῖ νὰ στοχάζεται καὶ νὰ γράφει τοὺς στοχασμούς του» ἕνας ἄνθρωπος στὴν Ἑλλάδα.

Με πολλὴ τιμῆ

Δ. ΓΛΗΝΟΣ

Σπουδαῖο εἶναι τὸ ζήτημα ποῦ ἀγγίζει τὸ γράμμα τοῦ κ. Γληνοῦ. Ἄν τὴν ὥρα ποῦ τὸ ἔθνος γιορτάζει ἐπίσημα τὴν ἑκατόχρονα τῆς ἀνεξαρτησίας του εἶναι γραμμένο κατὰ τέτοιο τρόπο νὰ ποδοπατῆται ἡ ἐλευθερία τῆς σκέψης—τὴ γελοιοποίηση αὐτοῦ τοῦ πανηγυρισμοῦ! «ἕνας ἄνθρωπος ἐπειδὴ στοχάστηκε ἀντίθετα ἀπὸ τὶς πισωδρομικὰς ἰδέες, δὲν ξαίρουμε τοιοῦ ὑπαλλήλου καὶ τότε;—ἐδῶ καὶ τρία χρόνια!—νὰ σερνεῖται σήμερον σὺν ἐγκληματίας γὰρ νὰ δικαστεῖ σύμφωνα μετὰ ἄρθρα Ποινικοῦ Νόμου ποῦ ἔγινε ἐδῶ κ' ἑκατὸ χρόνια προηγουμένως! Καὶ τοῦλάχιστο νὰ εἶτανε καὶ ἀντιθρησκευτικὸ τὸ βιβλίον τοῦ Καζαντζάκη! Ἰσα ἴσα κατηγορήθηκε ὁ συγγραφεὺς γὰρ μουσικισμὸν καὶ ἀγονη θρησκευτικότητα ἀπὸ τοὺς πρῶτον προσηνημένους. Μὰ δὲν ὑπάρχει λοιπὸν καμιά συνέπεια στὶς ἐνέργειαι τῶν κρατικῶν ὀργάνων; Καθένας προϋπαρτίας ἢ ἀνώτερος δὲν ἐλέγχει αὐτὲς τὶς υπερβασίαι; Τότες τί φωνάζουνε οἱ διάφοροι ῥητορες τῆς Ἀκαδημίας καὶ τοῦ Πανεπιστημίου πῶς; εἰ λέξεις Ἑλλάς εἶναι ταυτόσημος πρὸς τὴν λέξιν Ἑλευθερία; Δὲν ντρέπονται;

ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΙΚΟΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ

Ἡ «Ἑλληνογερομανικὴ Ἐταιρία Ἀθηνῶν» προκήρυξε διαγωνισμὸν γὰρ μετάφραση γερμανικῶν διηγημάτων ἐπὶ ἑλληνικὰ μετὰ τοὺς ἀκόλουθους ὅρους: Τὰ διηγήματα ποῦ θὰ μεταφραστοῦν πρέπει νὰ ἔχουνε δημοσιευθῆ ἢ ἐφημερίδα ἀπὸ τὸ 1900.

Ἡ μετάφραση νὰ δημοσιευθῆ ἐπὶ ἑλληνικὸ βιβλίον, περιοδικὸ ἢ ἐφημερίδα ἕως τὶς 30 τοῦ Σεπτεμβρίου 1930, καὶ νὰ μὴν εἶναι συντομώτερη ἀπὸ

τρεις μῆτε πᾶρα πάνω ἀπὸ δώδεκα σελίδες τυπογραφικὰς.

Τὸ ἔργον ποῦ θὰ μεταφραστῆ νὰ ἔχει φιλολογικὴ ἀξία, καὶ ἡ μετάφραση νὰ εἶναι, λέει ἡ προκήρυξις, εἰς κανονισμένην νεοελληνικὴν φιλολογικὴν γλῶσσαν, ποῦ πᾶσι νὰ περὶ σὲ κανονισμένη δημοτικὴ.

Ὅσοι θέλουν νὰ πάρουν μέρος ἐπὶ τὸν διαγωνισμὸν πρέπει νὰ στείλουν δυὸ ἀντίτυπα ἀπὸ τὸ ἔντυπον, ὅπου θὰ δημοσιευθῆ ἢ μετάφραση, ἐπὶ γραφείῳ τῆς «Ἑλληνογερομανικῆς Ἐταιρίας Ἀθηνῶν», ὁδὸς Ἰπποκράτους 89.

Πρέπει ἀκόμα νὰ στείλουν ἀντίτυπον ἢ ἀντίγραφο τοῦ γερμανικοῦ κειμένου καί, μαζί, μέσα σ' ἕναν κλειστὸ φάκελλον, τὸ ὄνομά τους καὶ μικρὸν βιογραφικὸν σημεῖωμα γὰρ τὸν ἑαυτὸν τους. Ἀπάνω ἐπὶ φάκελλον θὰ γράφουν τὸν τίτλον, ποῦ θὰ βάλουν ἐπὶ μετάφραση καὶ ἕνα ῥητόν.

Τὴν μετάφραση θὰ κρίνει ἐλεύθερα μιὰ ἐπιτροπὴ ποῦ θὰ διορίσῃ ἡ Ἐταιρία καὶ ποῦ τὰ μέλη της, Ἕλληνες καὶ Γερμανοί, θὰ γίνωνται γνωστὰ πρὶν ἀπὸ τὶς 30 τοῦ Σεπτεμβρίου.

Θὰ δοθῶν δυὸ βραβεῖα, ἐνὸς θὰ βρεθῶν κατ'ἀλλήλας ἐργασίας, τὸ ἕνα ἀπὸ 1500 δρ. καὶ τὸ ἄλλο ἀπὸ 500 δρ., καὶ θὰ ἐπαινεθῶν καὶ ἄλλα πέντε μεταφράσματα.

Οἱ ἐργασίαι ποῦ θὰ βραβευθῶν κ' ἐκεῖνες ποῦ θὰ ἐπαινεθῶν θὰ γίνωνται ζήτημα τῆς Ἐταιρίας, ποῦ θὰ ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ τὶς δημοσιεύῃ γὰρ λογαριασμὸν της, μετὰ τὸ ὄνομα τῶν μεταφραστῶν καὶ ἕνα μικρὸν γὰρ τὸν καθένα βιογραφικὸν σημεῖωμα, σὲ ἰδιαίτερον βιβλίον, ὅταν θὰ ἔχει ἀρκετὴν ὅλη γὰρ νὰ σχηματίσῃ ἕναν τόμον.

Ἡ κρίσις τοῦ διαγωνισμοῦ καὶ ἡ ἀπονομὴ τῶν βραβείων θὰ γίνῃ δημοσία, καὶ τὸ ἀποτέλεσμα θὰ δημοσιευθῆ. Τὰ ἔργα ποῦ δὲ θὰ εἶναι μέσα σὲ κεῖνα ποῦ θὰ βραβευθῶν ἢ θὰ ἐπαινεθῶν, θὰ μποροῦν ἐκεῖνοι ποῦ τᾶσταλαν νὰ τὰ πάρουν ἀπὸ τὰ γραφεῖα τῆς Ἐταιρίας, ὀνομαζόντας τὸν τίτλον τοῦ ἔργου καὶ τὸ ῥητόν ποῦ θάχουν ὁ καθένας τους γράφῃ ἀπάνω ἐπὶ φάκελλον.

Ὁ «Νουμάς» μετὰ πολλὴν εὐχαρίστηση θὰ δημοσιεύῃ ἔργα ἀπὸ τῆς γερμανικῆς λογοτεχνίας τῶν 30 τελευταίων χρόνων, μεταφρασμένα ἐπὶ σωστῆ καὶ στρωτῆ δημοτικῆ, βοηθόντας ἔτσι ἕνα ἔργο πολιτισμοῦ, ὅπως εἶναι τὸ γνωρίσμα τῆς καλῆς ξένης λογοτεχνίας ἐπὶ τὸν τόπον μας.

ΟΝΟΜΑΤΟΛΟΓΙΚΑ

ΠΑΝΟΥΡΓΙΑΣ

Στὶς ἱστορικὰ μελετήματα τοῦ Διον. Κόκκινου ποῦ δημοσιεύονται σὲ μιὰ καθημερινὴ ἐφημερίδα εἶδα γὰρ τὸνομα αὐτὸ τὴν ἐξήγησιν, ὅτι, ἐπὶ βαπτίσμα τοῦ γνωστοῦ ἀγωνιστοῦ ποῦ τότε, ἔγινε τὸ λάθος νὰ εἰπωθῆ ἐπὶ τὸν πατρὸς ὄνομα θηλυκὸν, τὸ Πανώρια, καί, σὺν τὸ φωνάζῃ ὁ πατὴρ καὶ γέλασε ὁ κόσμος, ἐπλάσθη ἀπὸ τὸ Πανώρια κ' ἔμεινε ἐπὶ τὸ παιδί ὁ ἄρσενικός αὐτοῦ ὀνοματικὸς τύπος. Ἡ ἐξήγησις αὐτὴ εἶναι παραμυθία, ὅπως καὶ τόσες ἄλλες ποῦ κυκλοφοροῦν, λ. χ. ὅτι ὁ Φινόπουλος τῆρος τὸνομά του γὰρ τὸν ποῦσε παῖδα φῖνον, ὁ Τράγκας, γὰρ καθε βραδὴν κείνοι ποῦ περνοῦσαν κάτου ἀπ' τὸ σπῆτι του ἀκούων ἀπὸ πάνω τὸν ἦχον τράγκ τράγκ ἀπὸ τὸ μέτρομα τῶν λεφτῶν του, ὁ Πατακλέσσας, γὰρ ἀντὶς «πρὸς Ἐφεσίους» λάθεψε κάποτε καὶ διάβασε «πρὸς Ἐφεσίους», ὁ Μοσχονάς, γὰρ εἶναι λέει, ἀπὸ τὰ Μοσχονάσια, κλπ. Τὸ Πανούργιας (καὶ Πανούργιας) εἶναι, ὅπως τὸ ἐξηγήθη στὶς «Βολυτεῖς ὀνοματολογικῆς» σελ. 232, ὄνομα μετὰ συκοφαντικὴν κατάληξιν παράγωγον ἀπὸ Πανούργης καὶ Πανώργας, ὀνόματα ποῦ ὑπάρχουν τώρα ὡς οἰκογενειακὰ καὶ ποῦ εἶναι ἐπίσης παράγωγα ἀπὸ Πανός. Εἶναι σχηματισμένο ὅπως καὶ ἀπὸ τὸ Φλώρης τὸ Φλωριάς (Floriano),

από το Καστόρης (οίκ.) το Κουστοργιάς, από το Λουκάρης το Λουκαριάς, από το Λυκούρης το Λυκουργιάς, από το Βασίλης το Βασιλιάς (βαφτ. και οίκουγ.), από το Γαρουφαλής το Γαρουφαλιάς, από το Πετρούνης το Πετρουνιάς κτλ. Και για το θηλυκό Πανώρια έχω επίσης τη γνώμη ότι είναι γέννημα του Πάνος και ότι παρετυμολογήθηκε και νομίστηκε πως είναι απ' το επίθετο πανώριος. Άλλα για το θηλυκό τέλος πάντων δεν έμεινω και τόσο. Άφοδ είναι χτήμα του «ώραίου φύλου», ως πιστεύη όποιος θέλει πως είναι από πανώριος.

I. ΣΤΑΜΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΡΕΑΛΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΡΕΜΑΡΚ

Πληροφορήθηκα πως μερικοί φίλοι δημοτικιστές στην Ελλάδα θύμωσαν για μερικά γερά λόγια στο τέλος του άρθρου μου «Γωσήφ Μάγνους Βένερ» (Νομμάς αρ. 7). Λένε πως ο Ρεμάρκ έγραψε ρεαλιστικά και γι' αυτό μεταχειρίστηκε στο γνωστό του πολεμικό ρομάντσο «Γκόσσα γεμάτη από βρωμιές, και πως έκανα πολύ άσχημα να έκφραστώ έτσι περιφρονητικά για τον αγιασμένο τους συγγραφέα.

Συμβουλευόμ λοιπόν τους παραπάνω να διαβάσουν στο ίδιο φύλλο του «Νομμά» (σελ. 102), τι λέει ο μικρότερος Ταγκόπουλος, ο άξεχαστός μου φίλος και συνεργάτης, για το ρεαλισμό, και ως έχουν απ' ύψη τους τα όμορφα αυτά λόγια αν καιμιά φορά άποφασίσουνε και γράψουνε ρεαλιστικά έργα. Μόναχο, 12.4.80 ΔΡ. Α. ΣΤΑΤ'Ι'Ν ΒΕΤΖ

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

B. ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΤΗ «Ο Άκούμας», 1929.

Αυτός ήταν ο κλέφτης που ύστερα από πολλά τον έπιάσανε. Είχε ρημάξει ανθρώπους, τους πλούσιους, μι' είχε στερεώσει κι άλλους, γυναίκες και παιδιά, ταπεινούς και καταφρονημένους. Ήταν ένας άνθρωπος που γεννήθηκε για όλους». Έτσι χαρακτηρίζει ο ίδιος ο συγγραφέας τον ήρωά του. Πρόκειται για έναν τύπο περίεργο κλέφτη, αγαθού, ανισόρροπο κάπως, που έγκληματεί και συνήμια φιλοσοφεί πάνω στις πράξεις του. Το έργο δεν έχει υπόθεση. Είναι μι' σειρά έπεισοδια και σκέψεις του Άκούμα. Ο τύπος θυμίζει ανάλογους τύπους του Κνουτ Χάμσουν. Και στον τρόπο που πραγματεύεται το θέμα και στη φρασεολογία και στη σκέψη φαίνεται καθαρά η επίδραση του μεγάλου Νορβηγού συγγραφέα. Όποσδήποτε το σπουδαίο είναι πως ο κ. Μεσολογγίτης ζυώνει να γράψη. Έπίσης σπουδαίο είναι πως του άρτεσει να ξεφύγη από τα χλιοπατημένα και να ζητήη κάτι καινούριο, πρωτοεπίπτο, στον τόπο μας βέβαια, γιατί όξω αυτά είναι συνηθισμένα. Έτσι άρχίζει και ο Χάμσουν να επηρεάζη τη λογοτεχνία μας. Έως την ώρα έχουμε δυο που άκολουθούνε τ' άχνάρια του, τον κ. Μεσολογγίτη και το Θαλή Νάρη που έχει βραβευτή στο διαγωνισμό του Ζηράκη. Το βιβλιαράκι του κ. Μεσολογγίτη είναι μι' καλή υπόσχεση.

K ΠΑΡ.

ΓΙΩΡΓΟΥ ΒΟΥΓΙΑΝ : «Η ζωή στο χωριό μου, Άσμα άμάτων, σατυρικά». Άθήνα 1929, σελ. 87. Δρ. 80.

Στίχοι, στίχοι, στίχοι! Πλέομε ευτυχημένοι στ' άρμονικά τα πέλαγα του λυρισμού! Χίλιες διπ' γνόμεις άκούστηκαν για το φαινόμενο αυτό της σημερινής λογοτεχνίας μας αλλά δέ φαίνεται να το ξηγήσανε άρκετά μπορεί το πνεύμα μας να μην είναι ώριμο άκόμα για τα βαρειά έργα του πεζού λόγου, μπορεί ή ξεχωριστή μορφή του έμμετρου

λόγου να μι' κάνει να του δίνουμε ιδιαίτερη σημασία και να ποδούμε τα ρυθμικά γεροντισματά του, μπορεί πάλι να προσπαθούμε να σκεπασούμε με την έξωτερική τεχνική του τη βαθιά και άγίατροντη έλλειψη του αισθήματος και της σκέψης.

Έτσι το κάθε τι γίνεται ποιήμα. ντύνεται δηλαδή με το φανταχτερό του στίχου φόρεμα. που τις περισσότερες φορές είναι και τρομερά κακοφωμένο, και παρουσιάζεται με την άξιοση να έπιβληθεί ως σοβαρή ποιητική μορφή. Μά το χάσσο δεν κίνει πάντα τον κολόγρο και τότε τόσο το χειρότερο αν «λουλούδια (τα τραγούδια μου) σάς φέρνω σε πανέρι», καθώς λέει άντι για πρόλογο ο ποιητής. Βέβαια είναι ώραια τα βονιά κ' οι κάμποι, τα ταπεινά χωριά με τ' άπλοικά γλυκά έθιμά τους, μι' ή άπλη σε στίχους (και μάλιστα πολλές φορές κακότεχνους) άφήγηση του πως γίνεται ένας γάμος στο τάδε χωριό της Ήπειρου ή πως βγαίνονε στο κινήρι της πέδικας ή πως πάει κανείς «καβάλλα στα έσωδιάσματα των ώρηων μενεξέδων» και βρίσκει την καλή του «κοντακινά στον ήλιο», ή να θυμάται πως μικρό παιδί πήγαινε μπροστά απ' το «ψίκα» τα πασομάκια που «μύριζαν μεθυστικά γκούλι και καρυοφύλλι και του στής νύμφης φούσε τα μικροποδαράκια» δεν είναι δίχως άλλο ποιήτη. Άλλά και στα σατυρικά του δέ μι'ς μαθαίνει τίποτε το καινούριο, όταν βάνει τη γυναίκα να μι'ς λέει:

Κάθε καλό ζητείτε να τώβρετε μπροστά μου, ή σφαίρα γη κινείται στην περιφέρειά μου(!).

ή πράγματα πασιγνωστα ποι και τα μικρά παιδιά τα ξαίρουν, όπως π. γ.

«γερό στα σκέλη κοιβ' άτου τον κόσμο που χαλάει».

ή και άλλα πράματα. σαν αυτά που λέει ο μικρομέγας :

«που πριν άκόμα γεννηθή σεργιάνιζε με κιάλι τον κόσμο από μι' τρύπα»

Μά ούτε και κανένα ιδιαίτερο ένδιαφέρον μπορεί να έχει αν ο κ. Η. Η. μεγάλωσε την κοπέλλα του με το πουλιού το γάλα «κι' άδειασε το άνώνημο δοχείο» ή αν ο κ. Αέλης δέ θα βγάλει το «Άνω κίττω γιατί :

καθίσι για τον Δράζον του ο ποιητής φωνάζει !»

Μέσα όμως σ' όλα αυτά υπάρχει και μι' μεγάλη αλήθεια, που θα μπορούσαμε να την επαναλάβουμε στον ποιητή της και σε πολλούς συναδέλφους του :

Να χυσωθ ή το χέρι σου που πέταξε την πένα και πήρε το σουπί !»

ΧΡ. ΒΑΣΙΛΑΚΑΚΗ : «Πληγές και Φραγγέλιον» σελ. 40. Έκδοση Κοραή. Άθήνα 1930. Αρ. 40.

Είναι το δεύτερο βιβλίον που μι'ς χαρίζει μέσα σε μικρό σχετικά διάστημα ο πολιτευτής και λόγιος κ. Χρ. Βασιλακάκης. Άληθινό φραγγέλιον για μερικές κοινωνικές πληγές, που τις ζωγραφίζει με δυνατά χρώματα και τις κωμικοποιεί συνήμια όσο παίρνει. Οι σκέψεις του συγγραφέα, για την καθυστερημένη και πολυβασανισμένη ζωή του έπαρχιώτη, αντίζου στις πολιτικές κακοήθειες που τότε βραίνονε, είναι μεστές από βαθιά νοήματα κ' αίσιατηρες αλήθειες, άκριβώς τις αλήθειες εκείνες, που λέει ο ποιητής, πως δεν άρκούνε μονάχα να λήμπουνε μι' πρέπει και να σφάζουνε κάποιες φορές. Το μόνο φεγάδι του βιβλίου είναι ή κάπως άκατάστατη κι άκανόνιστη γλώσσα του—πράγμα που φαίνεται πως δεν το κάσπορσέζε κ' έπιμελήθηκε άντη τη φορά ο κ. Βασιλακάκης, ένδω με το «Χαρτοπαίκτη» του—το παλιότερο έργο του—μι'ς είχε δοσμένα σελίδες μ' έναν άξιοέζηλευτο γλωσσικό πλούτο και ήθογραφικό χρώμα.

MIX. Γ. ΠΕΤΡΙΔΗ: «Οι τάσεις της μεταπολεμικής λογοτεχνίας», σελ. 20, Πειραιάς 1929.

Η σύντομη αυτή τεχνοκριτική μελέτη έρχεται σά συμπλήρωμα επίπνοι σέ καλύτερες μελέτες που έχει κάνει ο κ. Μιχ. Πετριδης σέ ζητήματα των Γραμμάτων μας. Έξετάζει τις σχολές και τις τάσεις» που δημιούργησε ή μεταπολεμική εποχή στή λογοτεχνία μας, δίνει πολύ σωστούς χωροχρητισμούς γιά τή νεοκλασική τέχνη και ποιήση—τή λειτουργική, όπως λέει, από τή μηχανιστική αντίληψη τής ζωής, —και παίρνοντας γιά βάση πως ή Τέχνη είναι μία κι αδιαίρετη, δηλαδή μονάκι Τέχνη, βγάξει τή συμπέρασματά του γιά όλα—νεορομαντισμο, υπερωσιασμό, πριμιτιβισμό, κτλ. κτλ.—μέ άρκετή σαφήνεια, κριτικό νοή κι αλάθεινο μίτι. Τό τόσο σύντομο μιά και χαλογοραμένο αυτό βιβλιούκι θ' άξιζε ξεχωριστά νά διαβαστεί και νά προσεχτεί από μερικούς ασπίλατες τών Γραμμάτων. Θά τοίς άνοιγε σίγωνα τά μάτια.

COSTIS PALAMAS: «Choix de Poésies», traduction en vers par Pierre Baudry. Librairie Kauffmann, Athènes 1930. Fr. 10.

Ε. ΛΕΥΚΟΠΑΡΙΣΗ: «Οριζόντες...». Έκδοση «Χαραυγής». Αθήνα 1930.

M. ΚΑΛΔΟΝΑΙΟΥ: «Αγροτικά». Αθήνα. 1930.

A. ΑΡΓΗ: «Η Άρπαγή τής Ευρώπης». Μυθιστόρημα. Αθήνα 1930. Δρχ. 25.

Ε. Γ. ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΥ: «Η έκθρόνηση των Ολυμπίων Θεών». Έμμετρο μονόστιχο. Θεσσαλονίκη.

ΠΕΡΙΚΛΗ ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΛΟΥΑΟΥ: «Κερδών». Αθήνα 1930. Δρχ. 20.

L. LÉGER: «Ιστορία τής Ρωσικής Φιλολογίας». Μετάφραση Α. Παπαδήμα. Έκδοση Κ. Γκοβόστη. Αθήνα. Δρχ. 25.

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΣΤΟΝ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟ

Πάλι κινούσθιο κόκκαλο σου πέταξαν νά γλύψης
όλοι τής Ακαδημίας οι Χατζηθακισί.
Τώρα λικτόν ή κάθε τους άνομημα θά κούψης
ή θά πεθάνης μάρτυρας μέσσι στή φυλακή.

ΣΕ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΟ

Έχεις όλα τά κρουάγια
μέ τά μέσα σου τά πλάγια
σά γλωσσούς—γι' αυτό και λίμνεις—
στήν Ακαδημία νάπηρ.

ΣΤΟΝ ΙΔΙΟ

Στήν ακαδημαϊκή σου ένια
μή χαλάς τή ζαχαρένια.
κι άν σου γύρισαν τήν πλάτη...
ζαίρεις κι άλλο μονοπάτι!

ΠΙΚΡΑΓΚΑΘΗΣ

Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

—Στό έρχομενο φύλλο του «Νουμά» —που θά ζυλοφορήσει κι αυτό μέσα στήν προθεσμία του, 1 με 5 Ιουνίου— θά δημοσιευτεί ένα ολοζώντανο και χαλογοραμένο διήγημα, που μιάς έστειλε από τήν Πάριζα ή κ. Σίτσι Κυριασάκη. Τίτλος του ή «Αννελόρα». Έμπνευσμένο από τήν κοιλιά τής Μπουμπίας.

—Ο Στάινμετς, που έχει μεταφράσει σιά Γερμανικά τήν «Κερώνια Κοικλα» του Χριστομάνου.

παρουσίασε αυτό τον καιρό κι άλλες μεταφράσεις ελληνικών έργων σέ γερμανικά φύλλα. Σαναζοντάνεψε στή γλώσσα του τόν «Άσπρος» του Έφταλιώτη, που δημοσιεύτηκε στόν «Άγγελιαφόρο τής Αρσόδης», τόν «Καρπούρι» του Νισβάνα κ' ένα διήγηματάκι του νέου διηγηματογράφου Ντόλη Νίζβα, ή «Κούνια».

Ο Στάινμετς είναι ένας από τους πιο χαλούς και ζήσιμους φίλους τής νέας μας Λογοτεχνίας.

Σημειώνουμε τήν αντίρρηση του γιά όσους θά θέλανε νά του στέλνανε τά βιβλία τους:

Dr

Alex. Steinmetz

Freystrasse 1/1

München 23

Bayern

— Στις 31 του Μάρτη πέθανε ύστερ' από όλιγοήμερη άρρώστια ο Τυμφορητός (Λημήτριος Παπαδοπουλος) συγγραφέας τής «Ρωσίας του Πέραν» και άλλων μυθιστορημάτων. Τήν κηδεία του παριζολοθήσαν πολλοί λόγιοι και χαλλιτέχνες και ο ποιητής Παλαμάς. Έπιζήδεια λόγια είπε ο Παροσίτης πολύ χαρηχηριστικά. Ο μακαρίτης Τυμφορητός άφησε διωθήκη και διώρισε έστελεστές τής τόν Κόστα Παροσίτη και τόν Ρήγα Γκόλφη.

— Σέ κομψό και χαλοτυπωμένο βιβλιάρικα από 24 σελίδες και μέ τις φωτογραφίες τών Έφταλιώτηδων, έβγινε ή δημοσιευμένη στό «Νουμά» μελέτη του Κίμωνα Μιχαηλίδη γιά τή Ζωή και τó έργο του Άγγου Έφταλιώτη. Όσοι διαβίσανε τις ομορογοραμένες αυτές σελίδες και θέλανε νά τις έχονε συγκεντρωμένες και σέ βιβλίο, άς τó γυρέψουνε στά κεντρικώτερα βιβλιοπωλεία, που πουλιέται Δρχ. 7, ή άς γράψουνε στή διεύθυνση του «Νουμά» νά τοίς τó στείλουμε.

— Ο Τεύχος «Ανθίας», που γι' αυτόνε γίνεται άρκετός λόγος τελευταία, είναι τó άξιολογώτερο ποιητικό ταλέντο άνάμεσα στοίς νέους, μέ ταλέντο δυνατώς αδιαμόρφωτο και άνισο, που ένό σου παρουσιάζει κάτι ποιήματα κρισολογικά άξιοθαύμαστα, από τήν άλλη μεριά κατακινάει ως τήν κατώτερη πεζολογική σάλα, φτάνοντας κάποτε έζει που δέν προέπει νά φτάνει ένας τέλειος ποιητής.

Παραδεχόμεστε πως τó τελευταίο ίσως νά άφείλεται από «καταστροφικό και φοροροτικό πάθος» που τόν βαρύνει.

— Από τó 5ο τεύχο του «Νουμά» ξανατυπώθηκε στόν Κυριακάτικο «Έθνικό Κήρυκα» τής Ν. Υόρκης (16 του Μάρτη 1930) τó διήγημα του Πάνου Ταγκόπουλου «Casa Paterna», σοκλασμένο σέ προηγούμενο φύλλο τής καθημερινής έκδοσης του Έθν. Κήρυκα (4.3.30) με έπιανετικά λόγια.

— Στόν «Έλληνικό Τύπο» του Σιζίου (12.3.30) δημοσιεύτηκε από τή «Ζωή που περασε...» τó δεύτερο από τά πολεμικά διήγηματα «Μελλοθάνατοι».

— Στό «Άημοκράτη» τής Μυτιλήνης (6.4.30) τó τελευταίο πεζό τραγούδι του Περγιαλίτη «Ένα Χινόπορος».

— Στό τελευταίο φύλλο του «Libre» (88-89. Février-Mars 1930) ο χαδηγητής κ. Ρουσσέλ κινεί νά τέσσαρα νεότερα ποιητικά βιβλία του Κυριακή. «Παλιά Στάσια» ως τά «Όνόματα γιά τρεις Στανρούς».

Έπίσης σι σημειώνά τον μέ τόν τίτλο «Nionios Eternel» σοκλαίει μέ άρκετό κέρτι τó άρθρο του Παροσίτη «Κριτικός Υστερισμός πάνω στο Σολωμό» (Νουμά, άρ. 3. Άβρη: 1929).

— Τή Μεγάλη Τετάρτη τó άπόγεμα γίνικε στήν αθήνα τής Πανεπιστημιακής Δέσμης φιλόλογικό μνημόσυνο του Καρυστάκη, όπου μιλήσανε διάφοροι νεοοί κι ο Λεβωντής τής «Πρωτοπορίας» γιά τόν Καρυστάκη ως «σύγχρονο ποιητή».

— Τοχακισίμε τους στοιχειοθέτες μας νά διαγράφουν ό τον βίσιον τις λέξεις «μπλό, ταξίβεται, πιθανόν, έκτοτε, προσεοφεί κτλ.» γιατί αυτές άποτελούν προνόμο νερονοντέρου ποιητιστρού, που άγαναχτεί άμα τις βλέπει άναφερόμενες κι από άλλους.

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

Παρακαλούμε τούς Συνδρομητές τῶν Ἐπαρχιῶν καὶ τοῦ Ἐξωτερικοῦ, πού καθυστεροῦνε ἀκόμα τὴ συνδρομὴ τους, νὰ μᾶς τὴν ἐμβάσουνε μὲ συστημένο ἢ ταχυδρομικὴ ἐπιταγή, λογαριάζοντας πὼς ὁ «Νουμᾶς», πού δὲν εἶναι κερδοσκοπικὴ ἐπιχείρηση οὔτε καὶ διαθέτει κεφάλαια, ἔχει ἀνάγκη πρὶν ἀπ' ὅλα ἀπὸ τὴν ὑποστήριξη τῶν φίλων του γιὰ νὰ προκόψει.

Ἀ ν τ ῶ ν. Κ α τ ζ. Ἀλκιναῶν. Τὸ λάβαμε καὶ θὰ δημοσιεῖται στὸ ἐρχόμενο, ἀν κ' ἔχουμε τὴ γνώμη πὼς ὁ φίλος σου Ν. Τωμαδάκης εἶναι ἕνας σχολαστικὸς καὶ ἀνίσθητος τύπος, πού δὲν ἀξίζει μεγαλεῖτες προσοχῆς. Αὐτὴ τὴν ἐντύπωση τοῦλάχιστο μᾶς ἔδωκε μ' ἕνα καινούργιο ἄρθρο του στὸν «Κήρυκα» τῶν Χανιῶν (10.4.30) πού μιλάει γιὰ τὴ Δημοτικὴ καὶ τοὺς ἀγῶνες της, σὰν ἕνας ἀνίδεος δασκαλάκος—ἀνιστόρητα καὶ ἄκριτα δηλαδὴ. Θεοδ. Ἀντ.. Σέρρες. Ὅταν μᾶς γράφεις «Συνημμένως ἔχω τὴν τιμὴν νὰ σᾶς ἀποστείλω δύο ποιήματά μου», τί θέλεις νὰ σοῦ ποῦμε γι' αὐτά; Πὼς εἶναι καλὰ; Ὅχι, παιδί μου! Ἐνας πού νοιώθει μέσα του κάποια ποιητικὴ σπύθα ἔχει στείλει κατὰ διαβόλου ὅλα αὐτὰ τὰ «συνημμένως!» Καὶ πῶς ξεκάθαρα: Τὰ ποιήματά σου δὲ μᾶς εἶπαν τίποτα. I. Ἐλ., Ἀθήνα. Καλοῦτσιζα «τ' Ἀνοιξιάτικα Χαμόγελα», πού νὰ τὰ δουλέψεις νὰ γίνουσι καὶ χαμόγελα ποιητικά. Πρόσεχε καὶ λιγάκι στὴ στίξη. I Ἐδ., Ἀμερικανικὴ Σχολὴ Ἀθήνα. Τιμητικὴ ἢ πρότασή σου καὶ μᾶς συγκινεῖ. Μόλις ἤσυχάσουμε κάποις, θὰ προσκαθίσουμε νὰ στείλουμε καὶ δικὰ μας καὶ ἄλλων φίλων μας ποιήματα γιὰ τὴν Ἀγγλικὴ Ἀνθολογία, πού ἐτοιμίζεις. Γράψε μας μονάχα ποιούς ἔχεις ὑπ' ὄψη σου νὰ συμπεριλάβεις. Κ. Ε. Πάτρα. Δὲν ἀνοίσαμε ζαχαροπλαστεῖο γιὰ νὰ μορᾶζουμε γλυκόλογα καὶ καρναμέλλες. Λέμε τὴν ἀλήθεια, ἴσια, σταρᾶτα καὶ γυνή, μὲ ὅλη τὴν ἀηδία πού ἀιστάνομαστε κάποτε ἅμα τρακάρουμε μὲ ταπεινὸς ἀνθρωπίσκους. Τί θέλεις νὰ γίνεσαι ὅμως:

Συνεχίζουμε, βλέπεις, ἕναν ἀγῶνα. Ἀ. Ἀρόστη, Ἀθήνα. Κ' οἱ δύο οἱ μεταφράσεις ὠραιότατες. Θὰ πάρουμε τὴ σειρά τους. Προτιμοῦμε τὰ «Λυρικά συνέττα» τοῦ Σαξέπηρα. Μ' εὐχαρίστηση περιμένουμε καὶ τ' ἄλλα. Γιάν. Περγ., Σπέτσες. Λάβαμε κ' εὐχαριστοῦμε. Γιαν. Σωμ., Γιάννενα. Καὶ τὰ δικὰ σου καὶ τῶν ἄλλων Νέων, στοιχειοθετημένα μείνανε γιὰ τὸ ἐρχόμενο. Δὲ χωρέσανε στὸ σημερινό Ὑπομονὴ κ' ἐγκαρτέρηση. Τί νὰ σοῦ ποῦμε; Ν. Παπ., Ἀθήνα. Καὶ φυσικά δὲν τὰ εἶπε καλὰ ὁ κ. καθηγητὴς σου ὅταν σᾶς μίλησε γιὰ «τὴν ἀγνήν καθαρεύουσαν τῶν βιβλίων μας» καὶ πὼς ἡ γλῶσσα μας πρέπει «νὰ ἀφεθῆ εἰς τὴν κρίσιν τῆς Ἀκαδημίας». Μεναρδάκος μυρίζει σ' ὅλα τούτα καὶ ἴσως νάναί ὁ κ. καθηγητὴς σου ἐν ἐφεδρεία μαθητῆς του! Ἰταλομαθῆ, Κέρκυρα. Ὅμορφες μεταφράσεις ἀπὸ τὴν Ἰταλικὴ Ποίηση μᾶς ἔστειλε ἡ Δθα Ρίτα Μπούμη καὶ θὰ δημοσιευτοῦνε στὸ ἐρχόμενο. Πρόσεξε τίς νὰ δεῖς πὼς μεταφροῦνται, κ' ὕστερα μᾶς ξαναστέλνεις καὶ δικὰ σου μεταφράσματα. Ε. Θ., Ναύπλιο. Καινούργιος, καινούργια κτλ. μὲ γ κατὰ τὸ Φιλίππα, πού τὸ παράγει ἀπὸ τὸ καινούργιος. Τίς ἐπιθέσεις κτλ. μὲ ι καὶ ὄχι οἱ βαρεῖα, ἀλλὰ Τωμαδάκη. Αὐτὸς δὲν ξαίρει τὴν ὀρθογραφία τῆς Δημοτικῆς καὶ γι' αὐτὸ γράφει μειχτή, (εἰ κατὰ τὸ Χατζηδάκη), τὴ σ κ ε ψ ι μὲ ι κτλ. κτλ.

[Στὰ γράμματα πού λάβαμε μετὰ τίς 20 τοῦ Ἀπριλίου θ' ἀπαντήσουμε στὸ ἐρχόμενο].

ΣΕ ΛΙΓΕΣ ΜΕΡΕΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

“ Η ΖΩΗ ΕΝ ΤΑΦΩ,,

Εἶναι ἕνας τόμος ἀπὸ 350 σελίδες

τοῦ Λεοβίου λογοτέχνη ΣΤΡΑΤΗ ΜΥΡΙΒΗΛΗ

Τὸ συσταίνουμε θερμὰ σ' ὅλους τοὺς ἀναγνώστες μας πού θέλουνε ν' ἀποκτήσουνε ἕνα πραγματικὰ καλογραμμένο βιβλίον.

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
Η ΑΡΧΑΙΟΤΕΡΑ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΕΙΤΕΡΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ
ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΤΩ 1841

Κεφάλαια Μετοχικά και 'Αποθεματικά Δρ. 1.205.000.000.—
Καταθέσεις (τῇ 31ῃ Δεκεμβρίου 1929) » 6.550.000.000.—

ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΚΛΘ' ΟΛΗΝ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΟΝ ΕΝ ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ. 51 MAIDEN LANE
ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΑΙ ΕΙΣ ΟΛΑΣ ΤΑΣ ΧΩΡΑΣ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ

Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος ἐκτελεῖ πάσης φύσεως τραπεζικὰς ἐργασίας
εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ τὸ ἐξωτερικὸν ὑπὸ ἐξαιρετικῶς συμφέροντας ὄρους.

Δέχεται καταθέσεις (εἰς πρώτην ζήτησιν, ἐπὶ προθεσμία καὶ ταμιευτηρίου) εἰς
δραχμὰς καὶ ξένα νομίσματα μὲ λίαν εἰναικὰ ἐπιτόκια.

Στις 15 Μαΐου κυκλοφορεῖ

ΤΟ ΝΕΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥ Μ. ΒΙΣΑΝΘΗ

“ΜΕΡΙΚΟΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ,,
(ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ)

ΜΕ ΒΙΝΙΕΤΤΕΣ ΚΑΙ ΕΙΚΟΝΕΣ

ΤΟΥ ΖΩΓΡΑΦΟΥ ΓΙΑΝΝΗ ΒΑΣΣΟΥ

ΣΕΛΙΔΕΣ ΠΕΡΙΠΟΥ 160

ΛΡΑΧ. 25